

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

**Současné trendy ve výchově dětí a jejich aplikace v
každodenním životě**

Nikola Leciánová

Bakalářská práce

Studijní program: psychologie, prezenční

Vedoucí práce: PhDr. Miroslava Schöffelová Nováková, PhD.

Praha 2019

Prague College of Psychosocial Studies

Current trends in parenting and their application in everyday life

Nikola Leciánová

The Bachelor Thesis

Study programme: Psychology, full-time study

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Miroslava Schöffelová Nováková, PhD.

Prague 2019

Anotace:

Bakalářská práce pojednává o současných trendech ve výchově dětí. Cílem bylo zjistit, jaká je podstata jednotlivých trendů, kterými je kontaktního rodičovství, Nevýchova a respektující výchova. Dále jak jsou vzájemně jednotlivé trendy propojeny a v čem jsou rozdílné. Data byla získána metodou polostrukturovaného rozhovoru a analyzována rámcovou analýzou, z jejíž výsledků vyplynulo, že respondentky spatřují podstatu všech trendů v podobných aspektech, především v respektování potřeb dítěte i rodiče, rovnocenném vztahu s dítětem a specifickém způsobu komunikace.

Klíčová slova:

rodina, výchova, současné trendy ve výchově, kontaktní rodičovství, Nevýchova, respektující výchova, odměny, tresty

Abstract:

This bachelor's thesis deals with the current trends in parenting. The aim was to determine the essence of the individual trends, namely attachment parenting, Nevýchova and respectful parenting. Furthermore, it examines how the individual trends are interconnected and how they differ from each other. Data were obtained through the method of a semi-structured interview and analysed through a framework analysis, which showed that respondents see the essence of all the trends in similar aspects, in particular in respecting the needs of the child and the parent, an equal relationship with the child and a specific way communicating with the child.

Key words:

family, parenting, current trends in parenting, attachment parenting, Nevýchova, respectful parenting, rewards, punishments

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30.7.2019

Podpis:

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat především PhDr. Miroslavě Schöffelové Novákové, PhD. za odborné vedení, nespočet užitečných rad, trpělivost a veškerou podporu při psaní bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat respondentkám za důvěru a veškeré informace, jež mi byly ochotny poskytnout.

Obsah

Úvod	10
Teoretická část	11
1 Rodina.....	11
1.1 Definice rodiny	11
1.2 Funkce rodiny	11
1.2.1 Funkce socializačně výchovná	12
1.2.2 Funkce emocionální.....	12
2 Výchova v rodině	13
2.1 Definice rodinné výchovy.....	13
2.2 Faktory ovlivňující rodinnou výchovu	13
2.3 Prostředky rodinné výchovy	14
2.3.1 Odměny a pochvaly	14
2.3.2 Tresty.....	14
2.3.3 Další výchovné prostředky	15
3 Tradiční styly výchovy v rodině.....	16
3.1 Model Kurta Lewina: Tři styly výchovy	16
3.1.1 Autoritativní (autokratický) styl výchovy	16
3.1.2 Liberální styl výchovy	17
3.1.3 Demokratický styl výchovy.....	17
4 Současné trendy ve výchově dětí.....	18
4.1 Kontaktní rodičovství	18
4.1.1 Prostředky kontaktního rodičovství.....	18
4.2 Nevýchova	21
4.2.1 Pilíře Nevýchovy	21
4.2.2 Vztah mezi sourozenci.....	23
4.2.3 Pravidla v jídle.....	24
4.3 Respektující přístup k výchově.....	24
4.3.1 Respekt, partnerský přístup a nastavování hranic ve výchově a vztazích	24
4.3.2 Efektivní komunikace.....	25
4.3.3 Přístup a zvládání emocí.....	27
4.3.4 Cukr a bič – rizika odměn, pochval a trestů ve výchově.....	28
4.3.5 Výchova k poslušnosti je rizikem pro demokracii	29
Empirická část	30

5	Cíl výzkumu	30
5.1	Stanovení výzkumných otázek	30
6	Typ výzkumu a použité metody	31
6.1	Metody získávání dat	31
6.2	Výběr výzkumného vzorku.....	31
6.3	Metoda zpracování dat.....	31
6.3.1	Postup při zpracování dat	32
7	Analytická část	33
7.1	Rámcová analýza získaných dat	33
7.1.1	Kontaktní rodičovství	33
7.1.2	Nevýchova	42
7.1.3	Respektující výchova.....	52
8	Diskuse	63
8.1	Limity výzkumu	70
	Závěr.....	72
	Seznam literatury.....	73
	Internetové zdroje	75
	Seznam tabulek.....	76
	Seznam použitých zkratk	77
	Seznam příloh.....	78

Úvod

Bakalářská práce se zabývá současnými trendy ve výchově dětí. S tématem jsem se poprvé setkala na přednášce z psychologie výchovy a vzdělávání, jež proběhla v rámci studia psychologie. Některé myšlenky vyplývající z podstaty současných trendů mě okamžitě zaujaly, a to především z toho důvodu, že dle mého mínění kontrastují s běžně přijímanými názory na výchovu dětí, jež ve společnosti, myslím, často panují. Běžně přijímanými názory mám na mysli především přílišnou autoritativní, či naopak liberální výchovu. Současné výchovné trendy, jimiž se tato bakalářská práce zabývá, jsou založeny na respektu k dítěti, k jeho názorům, emocím, myšlenkám a potřebám, ale zároveň i na respektu k rodiči. Touto bakalářskou prací bych chtěla šířit myšlenky a praktiky, na kterých tyto současné trendy stojí a přispívat tím obecnému povědomí o tom, z čeho je možné vycházet při výchově dětí, jaká má výchova na děti vliv, a jaké s těmito způsoby výchovy mají zkušenost samotní rodiče. Cílem této bakalářské práce je tedy dojít ke zjištění, jaká je podstata jednotlivých současných výchovných trendů, jak jsou navzájem propojeny, v čem se liší a shodují, a v neposlední řadě, jak se praxe shoduje s teoretickými východisky.

Teoretická část má čtyři hlavní kapitoly. Na začátku práce se věnuji obecnému pojetí rodiny, poté výchově v rodině, tradičním výchovným stylům, a na závěr teoretické části se věnuji samotným současným trendům ve výchově, konkrétně kontaktnímu rodičovství, Nevýchově a respektující výchově, kde podrobně popisují, na čem stojí a jaké jsou jejich prostředky či principy.

V empirické části se věnuji popisu výzkumu, stanovení cílů a výzkumných otázek, popisu použitých metod získávání a zpracování dat, a poté přecházím k analytické části, kde můžeme vidět použitou metodu rámcové analýzy. V této části jsou tedy k dispozici tabulky se získanými daty z rozhovorů a mé vlastní interpretace.

Teoretická část

1 Rodina

V této kapitole se zaměřuji na základní definice rodiny z hlediska několika oborů, dále zmiňuji základní funkce rodiny, přičemž podrobněji popisuji ty, které souvisí se zaměřením této bakalářské práce.

1.1 Definice rodiny

Pojem “rodina“ je v odborné literatuře definovaný z různých hledisek. Autoři k tomuto pojmu přistupují odlišným způsobem, často z hlediska jejich orientace v oboru.

V psychologickém slovníku je rodina definována jako „společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí“ (Hartl & Hartlová, 2010, s. 504).

Z pedagogického pohledu Čábalové (2011) je rodina „primární, neformální, malou sociální skupinou, ale je také základní jednotkou lidské společnosti“ (s. 197).

Vágnerová (2012) definuje rodinu z vývojového hlediska jako nejvýznamnější sociální skupinu, která zásadně ovlivňuje psychický vývoj dítěte. Uvnitř rodiny dochází ke vzájemné interakci všech jejích členů, k ovlivňování a přizpůsobování se, a to často na nevědomé úrovni. Dítěti jsou skrze rodinu zprostředkovány nejrůznější zkušenosti, přičemž dítě získané poznatky zobecňuje a očekává, že okolní svět bude fungovat stejným způsobem. Nabyté zkušenosti rovněž ovlivní způsob, jak bude zpracovávat informace z vnějšího světa a jak na ně bude reagovat. V neposlední řadě si dítě osvojí konkrétní vzorce chování a naučí se způsobům, jak projevat či neprojevat svoje pocity a názory. Kohoutek (2002) dodává, že předávání důležitých návyků, které jsou nezbytné pro orientaci v poznávacích stereotypech, je klíčovou úlohou rodiny. Rodina tedy hraje zásadní roli v procesu socializace osobnosti dítěte. Kemme, Hanslmaier, & Pfeiffer, (2014) rovněž tvrdí, že rodina hraje důležitou roli v péči o hodnoty a postoje.

1.2 Funkce rodiny

Aby došlo ke správnému vývoji dítěte, musí rodina plnit určité základní funkce (Kraus, 2014). Dle Malacha (2007) patří mezi základní funkce rodiny biologicko-

reprodukční, ekonomicko-zabezpečovací, relaxační a regenerační, emocionální a socializačně výchovná. Kraus (2014) se v definici funkcí rodiny s Malachem shoduje, avšak vynechává funkci relaxační a regenerační a funkci ekonomicko-zabezpečovací rozděluje jednotlivě na funkci ochrannou a funkci sociálně-ekonomickou.

Z hlediska zaměření bakalářské práce považuji za nejdůležitější funkci socializačně výchovnou a emocionální. Těm se budu dále věnovat.

1.2.1 Funkce socializačně výchovná

Tato funkce má zásadní úlohu v socializačním procesu dítěte. Dítě přijímá různorodé informace přicházející z rodiny a aktivně je zpracovává v souladu s jeho biologickými a psychickými potřebami, zkušenostmi, hodnotami a vzory, jež jsou pro něho především rodiče a starší sourozenci (Kraus, 2014). Funkce dále spočívá ve výchově, v kvalitní péči o dítě, opravdovém zájmu o něj, porozumění mu v jeho vývoji a potřebách, v přijetí toho, jaké je a mimo jiné i v ochraně před nepříznivými situacemi (Dunovský, 1999). Této rodinné funkci a výchově samé se budu dále věnovat v následující kapitole.

1.2.2 Funkce emocionální

Zahrnuje potřebné citové zázemí, pocit bezpečí, jistoty, lásky, vzájemné důvěry, podpory a pomoci. Tato funkce je nenahraditelná, protože žádná jiná instituce není schopna vytvořit stejné podmínky (Kraus, 2014). Dunovský (1999) dodává, že je tato funkce potřebná jak pro děti, tak dospělé, avšak v jiné podobě.

2 Výchova v rodině

V této kapitole přiblížím, co rodinná výchova znamená, co ji zásadně ovlivňuje a jaké jsou její prostředky, jako např. odměny, pochvaly, tresty a další.

2.1 Definice rodinné výchovy

Dle Čábalové (2011) je výchova „cílevědomý a záměrný proces, který umožňuje změnu a rozvoj jedince v souladu s jeho potřebami, individuálními dispozicemi a sociálními vztahy“ (s. 28). Oproti tomu Říčan (2013) říká, že definice, které se běžně užívá v učebnicích, že výchova je záměrné působení na dítě, je úsměvná, protože ono záměrné působení často naopak uškodí. Pro výchovu je podstatné to, co se děje po celou dobu, kterou tráví rodina společně. Například jak jednají rodiče a prarodiče mezi sebou i s cizími lidmi, jak se baví, jak se hádají, jak se smějí, jak pláčou, jak jí a mnoho dalšího. Všechny tyto běžné faktory působí na děti. Velice silně na ně působí to, jakým způsobem rodiče či prarodiče dokážou řešit těžké situace a jak je prožívají. To jsou ty nejdůležitější momenty, příklady, které se dětem dávají, a které mohou rozhodnout o jejich budoucím charakteru.

Výchova dítěte je dle Prekopové (2015) záležitostí srdce a vyžaduje mnoho trpělivosti. Dětská osobnost by se měla při výchově respektovat i se všemi jejími zvláštnostmi a měla by se bezpodmínečně milovat. Taktéž by se měla dětská osobnost vnitřně podporovat tak dlouho, dokud sama nepozná vlastní cestu. Novák (2013) dodává, že nic významnějšího pro výchovu dětí, než je rodina, doposud nikdo nevymyslel.

2.2 Faktory ovlivňující rodinnou výchovu

V procesu výchovy, a to již v průběhu těhotenství, působí dva zdroje rodičovského chování, jimiž jsou předchozí zkušenosti rodičů a temperament rodičů. Ve chvíli, kdy se dítě narodí, se k těmto dvěma zdrojům přidává nový faktor, čímž je působení dítěte, které má vliv na zmiňované chování rodičovské. Zároveň samo dítě reaguje na chování svých rodičů podle jeho vrozených dispozic. Této přirozené reakci rozumíme jako jakési zpětné vazbě, kterou dítě rodiči poskytuje. V ideálním případě by měl být rodič schopen tuto zpětnou vazbu vyhodnocovat a v případě negativní zpětné

vazby se snažit své chování a postoje k dítěti změnit. Velmi záleží na trpělivosti a snaze rodičů pochopit zpětnou vazbu a nevnímat ji pouze jako zlobení apod. Stručně řečeno, dítě by se nemělo trestat, měl by se hledat správný přístup k danému dítěti (Lacinová & Škrdlíková, 2008). V analytické části této bakalářské práce uvidíme, že některé z respondentů k zpětnou vazbu ve formě nezvladatelného vzteku či zlobení apod. dostávaly, a často to byl důvod počátku aplikace určitého výchovného trendu.

2.3 Prostředky rodinné výchovy

2.3.1 Odměny a pochvaly

Odměny a pochvaly jsou kritizovány při jejich užívání ve výchově z toho důvodu, že představují vnější formu motivace dítěte k činnosti. Po skončení působení vnější motivace se dítě přestane chovat žádoucím způsobem. Oproti tomu vnitřní motivace pocházející z vnitřních potřeb dítěte je trvalejší a silnější (Mertin, 2013). Pokud dítě pochválíme namísto posilování jeho sebevědomí, může chvála zvýšit závislost dětí na ostatních. Čím více lidé dětem říkají, že se jim něco líbí nebo že je něco dobré, tím více se děti spoléhají na cizí hodnocení, na cizí rozhodnutí o tom, co je dobré a co špatné, než aby se učily vytvářet vlastní úsudky. Získané 15.7.2019 z <https://www.alfiekohn.org/article/five-reasons-stop-saying-good-job/>

2.3.2 Tresty

Trest je umělý výchovný nástroj, který nenapovídá cestu ke zlepšení a nezlepšuje mezilidské vztahy. Jedním ze specifických forem trestání je bití. Je to prostředek jednoduchý, srozumitelný, přesvědčivý a rodič si s ním často odreaguje své vlastní negativní emoce. Dítěti tímto dáváme příklad, že sami neumíme řešit problém jinak než násilně, a že je to ve společnosti přijatelné. Výprask nenaučí dítě postavit se k problému čelem a být za něj zodpovědný, ale naopak podporuje vznik nežádoucího jednání, protože dítě má následně tendence vyhýbat se za každou cenu dalšímu výprasku, což může vyústit ve lhaní, vymlouvání se, zapírání apod. (Mertin, 2013). Krom toho může tělesný trest v dětství, např. jako výraz přísné autoritářské výchovy, ovlivnit trestnost v pozdějším životě. Výsledky reprezentativního německého vzorku s využitím vícerozměrných analýz ukazují, že jednotlivci, kteří byli fyzicky trestáni nebo zneužíváni rodiči během dětství nebo dospívání, se stávají častěji trestanými než osoby, které trestány nebyly (Kemme, Hanslmaier, & Pfeiffer, 2014). Kohn (2005/2019) tvrdí,

že tresty dohání lidi k zuřivosti, narušují vztahy s dětmi a taktéž se používání moci stává vzorem, čímž konstatoval, proč tresty na děti nefungují.

2.3.3 Další výchovné prostředky

Mezi další výchovné prostředky patří vysvětlování, povídání si s dítětem, diskutování, vyptávání se na příčiny problémů, snaha porozumět mu apod. Avšak tyto prostředky jsou použitelné až ve chvíli, kdy dítě ovládá řeč (Mertin, 2013). Oproti tomu Nevýchova, o níž budu podrobněji mluvit později, říká, že otevřeně komunikovat jde i s malými dětmi, které dosud nemluví. Podrobněji v kapitole 4.2 Nevýchova. Získáno 4.7.2019 z https://otevrene.nevychova.cz/article/75-kdyz-deti-jeste-nemluvi?_ga=2.149589366.1129553498.1563788795-1714647558.1540811090

Jak uvidíme v kapitole o současných trendech ve výchově, tyto prostředky respondentky hojně využívají.

3 Tradiční styly výchovy v rodině

Jak můžeme vidět v analytické části této bakalářské práce, ve vyjádření respondentek k jejich vlastnímu způsobu výchovy zažitém v dětství byla často zmiňovaná autoritativní výchova, která na nich zanechala určité následky, a se kterou odmítají ve výchově jejich vlastních dětí pokračovat. Taktéž můžete vidět, že některými respondentkami byl zmiňován liberální styl výchovy, který dle jejich slov bývá často chybně zaměňován s výchovným trendem jako např. Nevýchova či respektující výchova. Pro úplnost uvedu i demokratický styl výchovy, na kterém jsou založeny současné trendy ve výchově, jež jsou uvedeny v dalších kapitolách.

3.1 Model Kurta Lewina: Tři styly výchovy

Tento model uvádím z toho důvodu, že i přes jeho stáří se v současné době následující terminologie využívá u laické veřejnosti, ostatně jak dokládají výpovědi respondentek. V pozdějších letech byly definovány další modely, jako např. model dvou dimenzí rodičovských postojů E. S. Schaefera z roku 1959, model čtyř stylů výchovy D. Baumrindové, E. E. Maccobyové a J. A. Martina z roku 1983 a v neposlední řadě model devíti polí J. Čápa z roku 1995 (Čáp & Mareš, 2007), které však v rámci zaměření této bakalářské práce není nutné podrobněji zmiňovat.

Lewin, Lippitt, a White (1939) realizovali dva experimenty ve školním prostředí. V prvním experimentu Lippitt porovnával skupinu pěti desetiletých dětí pod autokratickým vedením se srovnatelnou skupinou dětí pod demokratickým vedením. Ve druhém experimentu Lippitt a White studovali čtyři porovnatelné “kluby“ desetiletých chlapců, které společně prošly pěti demokratickými, pěti autokratickými a dvěma “laissez-faire“ obdobími s různými metodami vedení. Na základě výsledků z těchto experimentů definovali tři styly vedení, výchovy. Z výsledků výzkumů také vyplynulo, že se stylem vedení úzce souvisí změny v chování dětí, které se u autokratického stylu vedení projevují ve výrazně zvýšeném nepřátelství, agresivitě a případné apatii.

3.1.1 Autoritativní (autokratický) styl výchovy

Vychovatel přebírá hlavní roli a vykonává veškerá rozhodnutí, diktuje techniky, volí aktivity, a tím pádem nepodporuje samostatnost dětí. Nutno dodat, že kvůli

dobrovolné povaze experimentů nebyly použity žádné radikálně autokratické metody jako např. použití hrozeb, zastrašování atp. (Lewin et al., 1939). Avšak v reálných podmínkách vychovatel trestá, hrozí, rozkazuje a nerespektuje přání a potřeby dětí (Čáp & Mareš, 2007).

3.1.2 Liberální styl výchovy

Zde převládá naprostá volnost pro skupinová nebo individuální rozhodnutí. Vychovatel dodává v experimentu materiály bez další účasti či zásahu, pokud se děti na nic neptají. Aktivitu komentuje velmi zřídka (Lewin et al., 1939). Pokud přece jen vysloví vychovatel požadavek k dětem, nekontroluje nebo nepožaduje jeho splnění (Čáp & Mareš, 2007).

3.1.3 Demokratický styl výchovy

Vychovatel není v nadřazené pozici, tudíž rozhodnutí jsou předmětem diskuse. Děti podporuje a u rozhodování pouze asistuje. Když je potřeba technické rady, vedoucí navrhne dva nebo tři alternativní postupy, ze kterých by mohlo vzejít rozhodnutí. Vedoucí je objektivní, zaměřený na fakta (Lewin, Lippitt, & White, 1939).

4 Současné trendy ve výchově dětí

V této kapitole přiblížím z teoretického hlediska tři současné trendy ve výchově, které jsem vybrala pro podrobnější zkoumání.

4.1 Kontaktní rodičovství

„Když jsou hudebníci sladění, jejich hudba se line ve vzájemné harmonii. Pokud jste v harmonii se svým dítětem, je to, jako by něco uvnitř vás znělo v odpověď na potřeby vašeho dítěte“ (Sears & Sears, 2001/2018, s. 21).

Kontaktním rodičovstvím je myšlen spíše přístup k výchově dětí než určený soubor pravidel. Není to nový styl výchovy, ale naopak je to velmi starodávný způsob péče o děti, který je založen na tradičních kulturních zvyklostech. Znamená především naslouchání individuálním potřebám svých dětí a naučení se správným reakcím na podněty dítěte, než pouze prostředky či praktické nástroje jako je nošení, kojení apod. Je to metoda, kterou spousta rodičů používá instinktivně, protože jim to připadá přirozené. Kontaktní rodičovství je pouze cestou k cíli, kterým je vztah s vlastním dítětem. Zároveň si každý rodič musí najít cestu vlastní (Sears & Sears, 2001/2018).

4.1.1 Prostředky kontaktního rodičovství

Prostředky kontaktního rodičovství jsou pomůcky, jak vypracovat vlastní rodičovský styl, který bude uzpůsoben potřebám dítěte, ale i potřebám celé rodiny. Jsou založeny na biologickém kontaktu mezi matkou a dítětem (Sears & Sears, 2001/2018).

4.1.1.1 Vazba po porodu – bonding

Bonding znamená vazbu a způsob, jakým se rodiče a dítě seznamují především v prvních hodinách po porodu. První okamžiky, hodiny i dny po narození jsou velice citlivým obdobím. Pokud stráví matka s dítětem hodně času po narození a v následujícím období, posílí se tím kontaktní chování novorozence a intuitivní a biologicky nastavené chování matky. Bonding zahrnuje dotýkání se miminka, mluvení s ním, dívání se na něj z blízkosti, kojení do jedné hodiny po narození, odložení rutinních procedur, jako jsou např. nutná vyšetření dítěte, položení si nahého miminka na sebe na holou kůži a další (Sears & Sears, 2001/2018). Dle Dibbernové (2004/2014) je bonding životně důležitý. Ovlivňuje do velké míry zdraví dítěte, vývoj inteligence,

ale hlavně způsob prožívání emocí. Proto by neměl rozvíjející se vztah mezi matkou a miminkem nikdo narušovat, čímž autorka naráží na standardy nemocničního personálu po porodu.

4.1.1.2 Kojení

Jedním ze znaků kontaktního rodičovství je také dlouhodobé kojení, což se výrazně liší od způsobu, jak většina žen v západní kultuře pečuje o své děti. Kojení je prostředkem, který zásadně ovlivňuje vztah mezi matkou a dítětem a který zároveň usnadňuje kontaktní rodičovství. Je příkladem vzájemného dávání, protože z kojení mají prospěch oba, matka i dítě. Pomáhá matkám poznat lépe své děti, protože úspěšné kojení závisí na tom, jak se matka naučí číst signály dítěte. K tomu je zapotřebí dítě pozorovat, rozpoznat řeč jeho těla a reagovat na ni. V kontrastu s tím se nedoporučuje sledovat čas, kdy by dítě mělo být správně nakojeno. Dítě by se mělo kojit tak často, jak bude ono samo potřebovat (Sears & Sears, 2001/2018). Dodržování časového plánu při kojení představuje největší překážku kojení mateřským mlékem. Tři hodiny, jež se doporučují mezi jednotlivými kojeními, jsou produktem neznalosti a neúcty vůči biologickým rytmům lidského druhu. Dalším výraznou překážkou v kojení je, že se dítě „rozmažlí“, když mu matka umožní pít, kdy potřebuje. Je to jednání v rozporu s přírodními zákony (Gutman, 2003/2013). Kojení také pomáhá dítěti se uklidnit a usnout (Sears & Sears, 2001/2018).

4.1.1.3 Nošení dětí

Dle Searse a Searsové (2001/2018) patří malé děti většinu času do náručí rodičů, což je důvod, proč zastávají nošení dětí v šátku či v nosítku, které umožňují rodičům nosit dítě na těle. Důvody pro nošení dětí jsou smysluplné – nošení je dobré pro děti a zároveň usnadňuje život matkám. Konkrétnější důvody jsou, že nošení dětí uklidňuje, jsou méně plačtivé, kojení je mnohem snadnější, je jednodušší vyrazit s dítětem ven, usnadňuje vykonávání domácích prací a v neposlední řadě se dítě v náruči naučí důvěřovat tomu, kdo ho opatruje. Nošení dětí je velmi starou myšlenkou, která se v současné době vrací. Dibbernová (2004/2014) dodává, že díky nošení dětí má miminko možnost všechno pozorovat a poznávat dospělý svět. Taktéž nošení dětí podporuje senzorický a motorický vývoj a samozřejmě dopřává dítěti tolik potřebný kontakt a blízkost.

4.1.1.4 Společné spaní

„Bud' budete vstávat se svými dětmi, když jsou malinké, nebo kvůli nim budete vstávat, až budou velké“ (Sears & Sears, 2001/2018, s. 157).

I během noci má dítě své potřeby, které je potřeba uspokojovat. Je zapotřebí zvolit takovou „noční strategii“, která bude vyhovovat všem v rodině a všichni se dobře vyspí. Spaní blízko dítěte je nejefektivnější cesta, jak reagovat na jeho potřeby a zároveň se dobře vyspat. Dítě i matka se takto vyspí lépe, mají synchronizované spánkové cykly. Společný spánek posiluje důvěru mezi rodičem a dítětem, protože matka reaguje rychle na potřeby dítěte, tudíž jí může dítě věřit, že když bude něco potřebovat, je tu matka pro něj. Děti, které spí v blízkosti matek, se budí na kojení častěji než kojené děti, které spí separovaně, avšak kojení je díky jejich blízkosti snadné a matky nehlásí větší počet jejich vlastních probuzení za noc. Je důležité, aby společný spánek nevadil ani jednomu z rodičů. Otcové, kteří společné spaní ze začátku odmítají, časem zjistí, že spaní blízko dítěte je i pro ně prospěšné, protože jsou dítěti celkově blíže. Ve většině rodin začíná proces odstěhování z postele rodičů zhruba ve dvou letech (Sears & Sears, 2001/2018).

4.1.1.5 Důvěra v pláč dítěte

„Děti nepláčou, aby manipulovaly, ale aby komunikovaly“ (Sears & Sears, 2001/2018, s. 140).

Pláč je jediný komunikační nástroj miminka, s jehož pomocí může říct, že něco není v pořádku. Snaží se sdělit, že něco potřebuje. Slouží novorozenci k tomu, aby přežil, protože jím dokáže přivolat pozornost a udržet si tak rodiče v blízkosti. Pokud rodič rozpozná signál a přispěchá na pomoc za plačícím dítětem, dítě obvykle přestane plakat, čímž se posiluje vzájemný vztah (Sears & Sears, 2001/2018). Čím více bude matka reagovat na potřeby dítěte, na jeho signály, tím více bude s dítětem v souladu a tím lépe bude rozumět i jeho jemným náznakům. Pokud rodič pláč ignoruje, emocionálně se od dítěte vzdaluje (O'Mara & McConnell, 2000/2013). Dítě má při nereagování rodičů na pláč dvě možnosti. Bud' bude plakat mnohem hlasitěji, aby na sebe víc upozornilo, nebo se vzdá, protože ztratí důvěru ve schopnost komunikovat a ve vstřícnost svých pečovatелů (Sears & Sears, 2001/2018).

4.1.1.6 Vyrovnaný osobní a rodinný život, vymezení hranic

Kontaktní rodičovství může klást velké nároky na fyzickou i duševní stránku rodičů. Pokud jsou nároky opravdu velké a rodičům se je nedaří zvládnout, může dojít ke ztrátě duševní i fyzické rovnováhy, k vyčerpání a únavě. Taktéž partnerský vztah může začít strádat. Proto je důležité, aby rodiče vymezili dítěti jasné hranice a vyvážili tím jejich rodinný život jak pro dítě, tak pro rodiče. Dítě totiž potřebuje vnímavé a spolupracující rodiče, jejichž vlastní partnerský vztah je uspokojivý, a také potřebuje šťastnou a odpočatou matku. Matka by si např. měla najít každý den chvíli pro sebe, aby si odpočinula od dítěte, načež může zapojit kupříkladu otce (Sears & Sears, 2001/2018).

4.2 Nevýchova

V této podkapitole uvedu základní informace o Nevýchově, na čem stojí a z čeho vychází. Zároveň bych tu chtěla zmínit, že Nevýchova nabízí zpoplatněný kurz, ve kterém je spousta dalších důležitých informací, které ale záměrně v této bakalářské práci nebudu uvádět, dle dohody s vedením Nevýchovy.

Nevýchova vychází z přesvědčení, že každé dítě i každý rodič jsou jedineční, tudíž nelze na výchovu dítěte uplatnit obecné metody a návody. Vychází z porozumění dítěti, ale zároveň respektování potřeb rodičů. Pro Nevýchovu neexistuje přesný manuál, jak dítě vychovávat, ale nabízí principy, o které se rodiče mohou opřít. Nejdůležitějším prvkem tohoto výchovného trendu je komunikace a porozumění pocitům dítěte (ale i vlastním pocitům rodiče). Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/o-nevychove/> Zakladatelkou Nevýchovy je Mgr. et Mgr. Katka Králová. Dětem a rodičům se věnuje již přes 20 let a je přesvědčená, že jediná výchova, která má dlouhodobě šanci na úspěch, je otevřená komunikace s dětmi. Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/o-nevychove/>

4.2.1 Pilíře Nevýchovy

4.2.1.1 Respekt

Rodiče i děti jsou si rovnocenné osoby – děti nejsou podřízené tak, jako v klasické výchově, ani nadřazené rodičům, jak se to děje ve volné výchově. Rodiče se tedy neobětují na úkor dětí, neustupují jim, ale ani jim nenařizují, neponižují je,

nevyhrožují jim. Rodič je zkrátka stejně důležitý jako dítě. Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/o-nevychove/> Tento vzájemný respekt a oboustranné vnímání potřeb je v Nevýchově také nazvané partnerstvím, jehož základem je důvěra („Celý svět se netočí kolem dětí,“ n.d.).

4.2.1.2 Otevřená komunikace

Namísto manipulace a tlaku k tomu, aby dítě přesně poslouchalo rodiče, je využívána otevřená komunikace. Ze strany rodičů je nutné, aby vyjadřovali své pocity a potřeby srozumitelně. Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/o-nevychove/> Správná komunikace nespočívá pouze ve volbě slov a vlídnosti hlasu, ale také na reálném postoji rodiče k dítěti. Získáno 28.7.2019 z <https://otevrene.nevychova.cz/article/73-na-moje-dite-tohle-nefunguje> Rodiče by měli naslouchat potřebám svých dětí a pokud se vyskytne problém, tak hledat společně řešení. Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/o-nevychove/> Například pokud se dítě vzteká, snaží se na sebe upozornit a sdělit rodiči, že se mu něco nelíbí, načež by měl rodič zareagovat citlivě a empaticky. Neměl by na něho útočit. Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/zdarma/cz-eb-zv/o4/>

Otevřeně komunikovat je možné i s malými dětmi, které ještě nemluví. Každé dítě se nějakým způsobem chová a vydává zvuky – tímto způsobem komunikuje. Taktéž, i když ještě nemluví a nerozumí slovům rodičů, dokáže vnímat tón hlasu, výraz obličeje a chování rodiče. Získáno 25.7.2019 z https://otevrene.nevychova.cz/article/75-kdyz-deti-jeste-nemluvi?_ga=2.149589366.1129553498.1563788795-1714647558.1540811090

V otevřené komunikaci se využívá několik principů. Například princip dohody, princip „nula moralizování“, princip „ne postup, ale výstup“, princip „špatný pocit, dobrý rádce“ a dále techniky, jako jsou např. „popiš a pozvi“, „pochopení pro pocity“, „popisuj a dělej.“ Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/o-nevychove/> Podrobnější informace o principech i technikách záměrně neuvádím, jelikož jsou součástí zpoplatněného kurzu Nevýchovy.

4.2.1.3 Vnitřní hranice

I přesto, že v Nevýchově neexistuje nadřazenost mezi rodiči a dětmi, je důležité, aby rodiče byli pro děti přirozenou autoritou. Toho lze docílit tím, že si rodiče nastaví

své vnitřní hranice, což je v Nevýchově velmi důležité téma. Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/o-nevychove/> Je důležité proto, aby se dítě „mělo čeho chytit“ a proto, aby se v rodině naučilo vnímat i potřeby jiných lidí, ne, jen ty svoje. Získáno 27.7.2019 z https://otevrene.nevychova.cz/article/71-nevychova-a-hranice?_ga=2.209798613.1129553498.1563788795-1714647558.1540811090 Vnitřní hranice, na rozdíl od klasických, jsou založeny na potřebách konkrétního rodiče a konkrétního dítěte. Musí vycházet z jejich vztahu, a proto jsou pro děti srozumitelné a mohou je přijmout za své. Rodič se díky tomu stává přirozenou autoritou, které se dítě nebojí, ale naslouchá jí, protože samo chce. Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/o-nevychove/>

Rovněž je důležité, aby si každá matka našla čas sama na sebe, odpočinula si od dítěte a zabránila tím velké únavě, kterou pak zatěžuje i dítě. Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/blog/3-zasady-uspesnych-matek-3-cast/>

4.2.1.4 Nápodoba

Dítě neustále sleduje své rodiče a učí se to, co rodič říká, jak reaguje na problémy a řeší je, jak komunikuje apod. Je důležité, aby rodič svůj život vedl tak, jak chce, aby žilo jeho dítě. Tím, jak se rodič k chová ke svému dítěti a vychovává ho, ho učí, jak se má ono samo chovat. Ať už ke svým rodičům, k ostatním nebo samo k sobě. Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/o-nevychove/>

4.2.2 Vztah mezi sourozenci

Nevýchova se také velmi zaměřuje na sourozenecký vztah a řešení sourozeneckých konfliktů.

Pro prvorozené děti může být zpočátku šok, když do rodiny vstoupí další potomek. Cítí se zanedbaný a závidí svému mladšímu sourozenci pozornost rodičů. I zde je důležitá otevřená komunikace – je potřeba si starší dítě vyslechnout a nesoudit jeho pocity. Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/blog/byt-ten-druhy/>

Pokud starší dítě napadne mladšího, nemělo by se trestat. Toto chování značí to, že dítě volá o pozornost svých rodičů. Pocitu zanedbání lze předejít tím, že budou rodiče trávit čas s prvorozeným bez mladšího sourozence. Může to být jen 15 minut denně, ale je důležité, aby se mohl cítit, že je prioritou rodičů. Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/blog/byt-ten-druhy/>

Pokud se děti dostanou do konfliktu, rodič nemusí být v roli „rozhodčího“. Rodič může konflikt sledovat, ale nemusí do něj zasahovat. Důležité však je si potomky vyslechnout a pochopit jejich pocity. Tím se děti nebudou cítit, že jsou samy, ale že mají někoho, kdo je vyslechne. Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/blog/nesnasim-te-segro-pitoma/>

4.2.3 Pravidla v jídle

Aby se děti naučily být zodpovědné za to, co jedí, je zapotřebí s nimi společně přijít na to, kdo, kdy a kolik bude jíst či mlsat, a všichni s tím byli spokojeni. Postup, jak toho docílit, je následující. Za prvé si má sama matka stanovit, co je pro ni ve výživě jejího dítěte stěžejní, čemu se má určitě vyhnout. Za druhé si o jejím zjištění má upřímně promluvit s dítětem a zároveň se ho zeptat, jaký na to má názor ono. Za třetí se mají oba prakticky pustit do hledání společného řešení. Za čtvrté se doporučuje, že ve výjimečných případech se má dítěti povolit i „hřešení“ mimo stanovená pravidla. Získáno 4.7.2019 z <https://www.nevychova.cz/blog/jak-s-detmi-ukocirovat-sladkosti/>

4.3 Respektující přístup k výchově

V této podkapitole přiblížím respektující výchovu, kterou šíří Kopřiva, Nováčková, Nevolová a Kopřivová (2017) v jejich knize “Respektovat a být respektován“ a ve stejnojmenných kurzech.

Za nezbytnou podmínku úspěšné výchovy považují autoři kromě lásky, respekt k dětem. K tomu, aby se děti samy chovaly s respektem k druhým lidem, si musí samy zažít respekt od dospělých. A zároveň, aby rodiče byli schopni dítě respektovat, musí opustit mocenský a manipulativní přístup k výchově (Kopřiva et al., 2017). V následujících podkapitolách se budu věnovat důležitým oblastem respektující výchovy.

4.3.1 Respekt, partnerský přístup a nastavování hranic ve výchově a vztazích

Základním postojem pro vztahy a výchovu je již zmíněný respekt. Aby se děti respektu naučily, je nezbytné chovat se k nim s respektem. Respektování druhých neznamená vycházet jim ve všem vstříc a nechat si vše líbit. Respektovat druhé a chovat se k nim s úctou znamená, za prvé, chovat se k nim takovým způsobem, aby to

nezraňovalo jejich lidskou důstojnost a za druhé, přijmout fakt, že druzí můžou být odlišní oproti nám. Můžou mít jiné názory, jiné nadání, jiný vkus, ale neznamená to, že jsou horší nebo lepší, než my samotní. Tím, že se k dětem budeme chovat respektujícím přístupem, přispíváme k rozvíjení a uspokojování jejich potřeby sebeúcty a ukazujeme jim, jak má vypadat správné chování. Tento partnerský přístup, který vyjadřuje myšlenku rovnocennosti a spolupráce, je základem demokratického stylu výchovy. Vymezování hranic je v tomto přístupu k výchově nezbytné. Aby se cítilo dítě v bezpečí, potřebuje řád, pravidelnost, a aby mu život dával smysl. Toho lze docílit právě stanovením hranic. Avšak nejde o stanovování hranic dospělými tak, jak je tomu v autoritativní výchově, ale jde o vytváření hranic společně s dětmi (Kopřiva et al., 2017).

4.3.2 Efektivní komunikace

V této podkapitole uvedu dovednosti a principy efektivní komunikace, které uvádí Kopřiva a kol. v jejich knize. U každé dovednosti či principu uvedu nejdříve správný příklad a poté, pokud takto v knize uvádí, uvedu pro porovnání nesprávnou formou stejného sdělení. Následující podkapitolu věnuji já-výroku, který byl, jak uvidíme v praktické části bakalářské práce, často užíván matkami v komunikaci s dětmi. V poslední podkapitole se zabývám vytvářením dohod a pravidel.

4.3.2.1 Efektivní komunikační dovednosti

První dovedností je popis, konstatování, jehož podstatou je mluvit o tom, co vnímáme, aniž bychom to posuzovali a hodnotili. Příkladem je: „*Terko, vidím, že na Andreu křičíš.*“ versus „*Proč na ni křičíš? Co se stalo?*“ (Kopřiva et al., 2017).

Další dovedností je informace, sdělení, jež je zpráva o tom, proč, jak či kdy se něco odehrává nebo dělá, co se očekává, jaké jsou důsledky apod., což u druhého člověka rozvíjí zodpovědnost, protože necháváme rozhodnutí na něm, zda naši podanou informaci využije (na rozdíl od rad a pokynů, kdy očekáváme, že se druhý člověk zařídí dle nás). Příkladem je „*Možná je ti teď teplo, ale venku je mráz a je potřeba mít tu čepici na hlavě.*“ versus „*Nesundávej si tu čepici z hlavy nebo nastyďneš!*“ (Kopřiva et al., 2017).

Do dovedností patří i vyjádření vlastních potřeb a očekávání, což je v podstatě také informace, akorát skrz ni sdělujeme, co potřebujeme, chceme nebo očekáváme my

sami. Například „*Jsem dost unavená. Pomohlo by mi, kdybych si na půl hodiny mohla odpočinout a pak se vám budu ráda věnovat.*“ (Kopřiva et al., 2017).

Taktéž sem patří možnost volby, jež spočívá ve vyjmenování minimálně dvou konkrétních možností, což podněcuje mentální procesy jako je porovnávání, hodnocení či zvažování pro a proti. Z nabízených možností se nesmí stát manipulace a obě možnosti musí být přijatelné pro obě strany. Jako příklad uvádím „*To luxování zvládneš teď nebo až za čtvrt hodiny, až si trochu odpočineš?*“ (Kopřiva et al., 2017).

Následující dovednost je nazvána „dvě slova“, jež jsou rychlým a jasným sdělením, kdy se věcně a přátelsky upozorňuje na to, co je potřeba udělat. Příkladem je „*Aničko, přezůvky!*“ (Kopřiva et al., 2017).

Nezbytnou dovedností je prostor pro spoluúčast a aktivitu dětí, čímž je možné docílit návyku aktivně řešit situace, pocitu kompetentnosti, dobré sebeúctě a přebírání zodpovědnosti. Například „*Karle, myslím, že Anetku to opravdu bolí, jak jsi ji uhodil. Co myslíš, že by se s tím dalo dělat?*“ (Kopřiva et al., 2017).

4.3.2.2 Principy efektivní komunikace

1. **Držet se přítomnosti:** komunikace o tom, co je tady a teď. Z dovedností sem patří zejména popis a informace.
2. **Držet se problému – vyhnout se hodnocení osoby:** vyhýbat se shazování a ironii. Z dovedností tento princip vyjadřuje zejména popis a informace.
3. **Zprostředkovat smysluplnost:** místo příkazů a pokynů podávat informaci.
4. **Dávat prostor:** omezit počet příkazů a pokynů a nevyhrožovat. Místo toho nabídnout spoluúčast na řešení či možnost volby.
5. **Zaměřit se na pozitiva:** pozitivní vyjadřování motivuje mnohem více, než hledání chyb a kritika. Uplatnit tu můžeme pozitivní popis či ocenění.
6. **Vzít v úvahu emoce:** snaha o porozumění tomu, jak se druzí cítí, tiší negativní emoce a motivuje ke spolupráci. Pomáhá tomu dovednost empatické reakce či já-výroky.
7. **Při sdělování požadavků šetřit slovy:** používat jasné informace a vyhnout se kázáním.
8. **Hlídat si tón hlasu:** aby nebyl z hlasu cítit despekt, ironie či nadřazenost (Kopřiva et al., 2017).

4.3.2.3 Já-výrok

Jde o komunikační dovednost, která slouží ke sdělení toho, jak se člověk cítí a proč, s čím počítal, nebo co potřebuje a očekává. V užším smyslu jde o sdělení, ve kterém hrají roli emoce a přání. Můžou být pozitivní i negativní. Uvádím příklad: „*Je to pro mě docela těžké a potřeboval bych si o tom promluvit. Byl bych rád, kdyby sis na mě našla čas.*“ (Kopřiva et al., 2017).

4.3.2.4 Vytváření dohod a pravidel

K tomu, aby dohody a pravidla fungovaly, musí být vytvářeny společně se všemi zúčastněnými. Samozřejmou zásadou je, aby se na řešení shodly všechny strany. Pokud stanoví pravidla jedna strana pro druhou, je to projevem mocenské pozice (Kopřiva et al., 2017).

4.3.3 Přístup a zvládání emocí

Dle zásad respektující výchovy má každý člověk právo prožívat emoce, které prožívá, neměla by se posuzovat jejich správnost a neměly by se popírat či zlehčovat. Naopak by měl být člověk schopen je přijmout (Kopřiva et al., 2017).

Když je člověk v silných emocích, trvá chvíli, než se organismus vrátí zpět do rovnováhy. V té době, kdy je člověk v silných negativních, někdy i pozitivních emocích, mohou být utlumeny některé psychické funkce, např. logické uvažování. Z toho vyplývá, že před rozumovým řešením situace by mělo předcházet ztišení emocí. Teprve poté je člověk schopen opět uvažovat a dobře se rozhodovat (Kopřiva et al., 2017).

Pro přijetí pocitů je zapotřebí empatické reakce, která se skládá ze tří složek. První složkou je aktivní naslouchání, jež je provázeno projevy zájmu, pozornosti a účasti, přičemž tyto projevy jsou především neverbální (např. pohled do očí, pokývnutí), ale i verbální (zejména krátká slova jako „mhm...“, „aha...“). Druhou složkou je pojmenování pocitů, přání a očekávání druhého. Tato složka je důležitá zejména u dětí, kterým pomáhá rozvíjet schopnost uvědomovat si, co cítí, což je předpokladem úspěšného zvládání emocí. Třetí složka empatické reakce je vyjádření podpory (Kopřiva et al., 2017).

4.3.4 Cukr a bič – rizika odměn, pochval a trestů ve výchově

O trestech a odměnách jsem mluvila již v kapitole 2.3, avšak zde se budu zabývat přímo pojetím trestů, odměn a pochval dle knihy Respektovat a být respektován.

Odměny a tresty jsou dvě strany téže mince. Podobnost jejich působení je v tom, že obojí je popudem z vnějšku a působí pouze na vnější chování dítěte, ale nedostane se dovnitř (Kopřiva et al., 2017).

Tresty jsou ve výchově nejčastěji užívány z „výchovných důvodů“, ale mnohem častěji to může být vlivem nezvládnuté emoce rodiče, mocenskými motivy, bezradností, pohodlností nebo ze zvyku apod. V následujících řádcích nastíním rizika, jež užívání trestů přináší. Nejmocnějším způsobem učení v životě dítěte je učení nápodobou, proto dítě, které je trestané, si z trestu odnese zkušenost, že se může ubližovat druhým. Z toho vyplývá, že velkým rizikem trestů je přenášení mocenského modelu do života, poškozování vztahové oblasti člověka a také poškozování oblasti rozvoje osobnosti. Také má negativní dopady na sebeúctu, které se viditelně projevují v chování a mohou přetrvávat až do dospělosti. V respektující výchově se doporučuje místo trestů užívat přirozených důsledků, které logicky vyplývají z provinění dítěte. Tzn. není potřeba je vymýšlet (jako tresty), jen se člověk musí naučit je uvidět a poté vhodnými slovy pomoci dítěti se naučit je uvidět také, aby bylo schopno adekvátní reakce (Kopřiva et al., 2017).

Odměny, byť jde o laskavou podobu, patří stejně jako tresty ke prostředkům mocenské výchovy. Když člověk nabízí odměnu, snižuje tím význam a hodnotu činnosti, která má být za tuto odměnu vykonána, jako je např. učení, úklid, slušné chování atd. Také tím snižuje vnitřní motivaci, snižuje i původní zájem o danou činnost. Z praktického hlediska mají odměny velký dopad na snížení zájmu dětí o učení ve škole. Učení nepotřebuje odměny ve formě jedniček či pochval, naopak to z výše uvedených důvodů vede k demotivaci. V neposlední řadě odměny představují také rizika pro morální vývoj, protože jejich užíváním se člověku otevírá cesta k vytvoření návyku kupovat si jiné lidi odměnami, tedy uplácet. Taktéž se dítě může stát závislým na odměnách, tedy že bude souhlasit s provedením určité činnosti pouze se slíbenou odměnou. Alternativa k odměnám je uspořádání si podmínek pro činnosti a chování dětí

tak, aby mohly prožívat pozitivní přirozené důsledky činností a chování (Kopřiva et al., 2017).

Pochvala je obvykle považována za vítaný výchovný prostředek, ale i přesto, že je pochvala pozitivním vyjádřením o činnosti, chování nebo vlastnostech jiné osoby, vyjadřuje současně nerovný vztah. Pochválit někoho znamená vyjádření skutečnosti, že se jeden člověk cítí být v pozici, kdy může hodnotit druhé. Zásadní je, že pochvaly vytvářejí závislost na vnějším hodnocení druhými lidmi, především těmi, kteří pro daného člověka představují autoritu, což silně omezuje vnitřní svobodu člověka. Alternativou k pochvalám jsou komunikační dovednosti, zpětná vazba a ocenění (Kopřiva et al., 2017).

4.3.5 Výchova k poslušnosti je rizikem pro demokracii

Kdykoliv rodič požaduje po dítěti, aby ho poslouchalo a bylo poslušné, učí ho tím nepřijímat zodpovědnost za jeho vlastní konání. Učí ho tím, že rozhodnutí autority je v životě podstatnější. Poslušný člověk se neumí rozhodovat, protože není zvyklý samostatně přemýšlet, čímž se stává manipulovatelným a zneužitelným. Pokud si tento vzorec převedeme do otázek týkajících se politického smýšlení, vyjde nám z toho, že poslušné občany může ovládnout kdokoli, kdo např. mluví hlasitě. Proto je podstatné vychovávat demokratickou výchovou, jež klade důraz na spoluúčast dětí na věcech, které se jich týkají (Kopřiva et al., 2017).

Empirická část

5 Cíl výzkumu

V teoretické části této bakalářské práce jsem se z důvodu zasazení tématu do kontextu nejprve věnovala obecně rodině a jejím funkcím, poté rodinné výchově, a až po těchto počátečních kapitolách jsem se dostala ke klíčovému tématu této bakalářské práce, tedy současným trendům ve výchově, které jsem v uplynulých kapitolách popsala podrobně teoreticky. Otázkou pro mě je, zda se dostupná teorie jednotlivých výchovných trendů shoduje s tím, jak výchova dle daného výchovného trendu reálně probíhá, nebo jestli tam jsou určité modifikace a případně v čem. Za cíl praktické části práce jsem si stanovila zjistit, jaká je hlavní podstata jednotlivých trendů, jakých zásad a pravidel se rodiče drží, jaké mají společné a odlišné prvky jednotliví zastánci každého výchovného trendu i jak jsou vzájemně jednotlivé trendy propojené, v čem se shodují a rozcházejí a v neposlední řadě, jaké existují rozdíly a shody mezi teoretickými východisky a reálnou aplikací výchovného trendu rodiči.

5.1 Stanovení výzkumných otázek

Za cíl praktické části práce jsem si stanovila zjistit, jaká je hlavní podstata jednotlivých trendů, jakých zásad a pravidel se rodiče drží, jaké mají společné a odlišné prvky jednotliví zastánci každého výchovného trendu i jak jsou vzájemně jednotlivé trendy propojené, v čem se shodují a rozcházejí a v neposlední řadě, jaké existují rozdíly a shody mezi teoretickými východisky a reálnou aplikací výchovného trendu rodiči. Na základě toho jsem zformulovala výzkumné otázky v následujícím znění:

Jaké jsou hlavní prvky jednotlivých výchovných trendů v popisu rodiči?

V jakých aspektech se v praxi shodují a liší jednotlivé výchovné trendy, tedy kontaktní rodičovství, Nevýchova a respektující výchova?

Jaké jsou důvody počátku aplikace výchovného trendu rodiči a jaké jsou další aspekty matek zastávajících jednotlivé výchovné trendy?

Jaké jsou rozdíly a shody mezi teoretickými východisky a reálnou aplikací výchovného trendu rodiči?

6 Typ výzkumu a použité metody

6.1 Metody získávání dat

S ohledem na stanovený cíl práce a výzkumnou otázku jsem zvolila kvalitativní metodu výzkumu. Pro sběr dat jsem zvolila metodu polostrukturovaného rozhovoru a demografický dotazník. K rozhovoru jsem měla předem připravené přibližné otázky, na které bych se chtěla dané respondentky zeptat, avšak otázky byly v průběhu rozhovoru upravovány v jejich znění dle aktuální potřeby, případně vynechány, pokud o nich respondentka začala mluvit samovolně, a také mohly být různě proměňovány v jejich pořadí. U každého výchovného trendu byly otázky lehce pozměněny. Přibližné otázky k rozhovoru od každého výchovného trendu můžeme vidět v přílohách této bakalářské práce. Všechny rozhovory byly s písemným souhlasem všech dotazovaných nahrány a poté přepsány technikou doslovné transkripce. Také každá respondentka obdržela informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru, jehož vzor je také doložen v přílohách této bakalářské práce. Demografické údaje byly získány demografickým dotazníkem, jehož vzor je opět k dispozici v přílohách bakalářské práce.

6.2 Výběr výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek byl vybrán metodou záměrného výběru. Celkově jej tvoří devět matek zastávajících konkrétní trend výchovy. Podrobněji, tři matky zastávající trend kontaktního rodičovství, tři matky trend Nevýchovy a tři matky trend respektující výchovy. Matky byly osloveny prostřednictvím skupiny týkající se jejich výchovných trendů na sociální síti. V případě Nevýchovy a respektující výchovy, kdy se na výzvu ve zmíněné skupině nikdo nepřihlásil, jsem oslovila přímo podporu Nevýchovy na sociální síti a také přímo pořadatele kurzů Respektovat a být respektován pomocí e-mailu, kteří mi následně pomohli s vyhledáním matek.

6.3 Metoda zpracování dat

Pro zpracování a vyhodnocení dat byla využita metoda rámcové analýzy. Cílem této metody je především lepší organizace kvalitativních dat, která usnadní jejich pozdější systematické prozkoumávání. Metoda vychází z předpokladu, že prvním krokem práce s materiálem je jeho organizace, třídění a redukce dat do přehledných

tabulek. Poté přichází na řadu výzkumníková interpretace, ze které vzniká popisná nebo explanatorní zpráva o zkoumané oblasti (Hendl, 2016).

6.3.1 Postup při zpracování dat

Při zpracování dat jsem čerpala z témat, která jsem měla předem stanovená a vycházela z nich při vedení rozhovoru, avšak jelikož byl metodou získávání dat polostrukturovaný rozhovor, respondentky měly možnost se vyjádřit i k jiným tématům, která považovala za významná. Z toho vyplývá, že při zpracování dat jsem kromě zmíněných předem stanovených témat čerpala i z těch, která se objevila samovolně v průběhu rozhovoru. Poté následoval krok organizace dat do přehledných tabulek. Jak můžeme vidět dále, jedna tabulka se rovná jedné kategorii a skládá se vždy z několika podkategorií. Do každé podkategorie jsem zaznamenávala adekvátní datové jednotky od každé respondentky. Datové jednotky jsem získala na základě rozboru přepisů rozhovorů. V rámci vystižení podstaty datové jednotky byla některá vyjádření v tabulkách účelově zkrácena o nedůležitá slova, jako např. vycpávková slova apod. Po zařazení dat do tabulek následovala vlastní interpretace týkající se celé kategorie, kterou můžeme vidět vždy přímo pod konkrétní tabulkou.

V tabulce demografických údajů jsem čerpala z vyplněných dotazníků, přičemž některé podkategorie v této tabulce byly doplněny přímo z přepisu rozhovorů s respondentkami. Mezi doplněné podkategorie z rozhovorů patří: věk dítěte v počátcích aplikace, věk dítěte v době dotazníkového šetření / rozhovorů, počet dětí a pohlaví dítěte.

7 Analytická část

7.1 Rámcová analýza získaných dat

V této části bakalářské práce můžeme vidět sestavené tabulky s daty. Pod každou tabulkou / kategorií následuje má vlastní interpretace.

7.1.1 Kontaktní rodičovství

V analýze rozhovorů o kontaktním rodičovství jsem se věnovala základnímu porozumění respondentek KR včetně reálné aplikace, každodenním činnostem, jako je kojení, nošení dětí či společný spánek. Taktéž jsem se věnovala dalším důležitým aspektům, jako je přístup k dětem, řešení problémů či způsobu zvládnání emocí a v neposlední řadě roli dalších osob ve výchově, volnému času matek a mnoho dalšímu.

7.1.1.1 Demografické údaje

Tabulka č. 1: *Výsledky demografického dotazníku respondentek kontaktního rodičovství*

	KR1	KR2	KR3
Věková kategorie	35-44 let	27-34 let	27-34 let
Dosažené vzdělání	vysokoškolské	vysokoškolské	vysokoškolské
Rodinný stav	vdaná	vdaná	soužití s partnerem
Místo bydliště	město	město	město
Způsob bydlení	dům	byt	byt
Profese	administrativní činnost	pomáhající profese	administrativní činnost
Věk dítěte v počátcích aplikace	staršímu byl zhruba rok	od vyššího stupně těhotenství	když se narodil, začala jsem to tak dělat intuitivně
Věk dítěte v době dotazníkového šetření/ rozhovorů	4,5 let a 2,75 let	7 měsíců	2 roky
počet dětí	2	1	1
Pohlaví dítěte	mužské	mužské	mužské

V této tabulce jsem shrnula základní demografické údaje o respondentkách. Jak můžeme vidět v tabulce, jedná se o vysokoškolsky vzdělané matky žijící s trvalým vztahem s partnerem / manželem, bydlící ve městě. Jedna z respondentek se věnuje

pomáhající profesi, což, jak uvidíme v následující tabulce, vedlo k získávání informací o výchově, resp. znalostí z vývojové psychologie, již v průběhu studia. Všechny respondentky začaly s uplatňováním praktik kontaktního rodičovství velice brzo, v jednom případě už v průběhu těhotenství, což koresponduje s užíváním typických prostředků KR, které mám uvedené v tabulce č. 5 každodenních činností, které se uplatňují nejnázve právě v útlém věku dítěte (např. nošení dítěte).

7.1.1.2 Porozumění kontaktnímu rodičovství

Tabulka č. 2: Kategorie porozumění kontaktnímu rodičovství

Porozumění KR	KR1	KR2	KR3
Okolnosti počátků aplikace	začala jsem si uvědomovat, jak jsem vychovaná já a rozhodla se, že to tak nechci; o KR jsem se nejprve začala bavit s maminkama na dílničkách	že je to kontaktní rodičovství jsem se dozvěděla hodně pozdě, že se tomu takhle říká; předtím mi byly známé ty přístupy, ty metody jednotlivé	dělala jsem to tak intuitivně, než že bych začala na základě nějakých knížek a teorií; až když jsem si to začala načítat, tak jsem zjistila, že to, co dělám, se nějak jmenuje, že to je nějaké kontaktní rodičovství
Význam KR	člověk se umí napojit na to dítě; není o tom, že si děti dělají, co chtějí, a že člověk nikdy nekřičí	naslouchání potřebám toho dítěte, ale zároveň i vlastním	odmalička vnímat pocity toho dítěte; mít to dítě u sebe, starat se o něj a poslouchat ty jeho potřeby
Hlavní pilíře / zásady	empatie, napojení na to dítě, vytvoření vztahu a důvěry	sice jedu kontaktně, ale hlavní zásady jsou spíš nevhodné; myslím Nevýchovu, ona je postavená na průsečíku vzájemných potřeb, a to je pro mě ta hlavní zásada	naslouchat a snažit se přemýšlet nad tím, co člověk říká a dělá; hlavní myšlenkou pro mě je, že nemůže být moc lásky, že prostě nejde rozmazlit dítě tím, že bude milováno
Zdroje a propojení s dalšími výchovnými trendy -pokračování	první jsem si koupila kurz Nevýchovy; Respektovat a být respektován; Výchova bez poražených; Kontaktní rodičovství jako skupina na Facebooku	základem je kurz Nevýchovy; znalosti z vývojové psychologie; předporodní kurz kontaktně zaměřený	kontaktní rodičovství vnímám jako střetnutí strašně moc věcí, principů Nevýchovy nebo respektujícího přístupu; čerpala jsem z knihy "Mámě", "Jak se domluvit s

podkategorie-			kojencem a batoletem", "Aha - rodičovství" a z dalších knih o kontaktním rodičovství a Montessori výchově; web Nevýchovy; přednáška o "Výchově bez poražených"
Reálná aplikace	zkoušet, co na ty tvoje děti jde a co vám vyhovuje, oboum těm stranám; když někdo něco napsal v nějaký knize, že se to má dělat, tak to nebudu slepě aplikovat	Katka z Nevýchovy říká, že hlavní je najít to, v čem nám bude dobře všem; u nás to byla ta kontaktní výchova; já jsem ji chtěla už předem, ale kdyby to nešlo, nelámala bych to přes koleno	nejedu podle nějakého konkrétního návodu; snažím se ty zdroje různě sbírat

Z odpovědí respondentek je zřejmé, že aplikace výchovného trendu kontaktní rodičovství může být aplikována zpočátku bez znalosti teoretického zázemí (jak jedna z matek uvádí „*intuitivně*“). Zpětně ale matky shodně uvádějí mnoho zdrojů literatury, ze kterých čerpaly po zjištění, že jejich způsob výchovy se přibližuje pojmenovanému trendu (viz např. výpověď KR3 „*dělala jsem to tak intuitivně, než že bych začala na základě nějakých knížek*“ vs. „*čerpala jsem z knihy "Mámě", "Jak se domluvit s kojencem a batoletem", "Aha - rodičovství" a z dalších knih o kontaktním rodičovství*“). Dá se říci, že všechny matky se o výchovné trendy (nejen KR, ale i jiné trendy) velmi zajímají, jak ukazují jejich výpovědi v kategorii „propojení s dalšími výchovnými trendy“. Význam kontaktního rodičovství všechny respondentky spatřují ve schopnosti napojení se na dítě, naslouchání jeho potřebám. Dále je zmiňován fyzický kontakt s dítětem, což je patrné i v kategorii týkající se spánku KR, a vytvoření důvěrného vztahu s dítětem. Obecně na mě z těchto podkategorií působí, že význam a hlavní pilíře KR respondentky spatřují v respektujícím způsobu chování se k dítěti. Z reálné aplikace jasně vyplývá, že žádná z rodin respondentek neaplikuje trend slepě na základě doporučení literatury. Naopak si hledají svoji cestu, svůj způsob výchovy, který bude vyhovovat všem jejím členům rodiny. Můžeme tedy říci, že kontaktní rodičovství je založeno na naslouchání potřebám nejen dětí, ale i rodičů, což ostatně dokazuje vyjádření respondentky KR2 v podkategorii Význam KR.

7.1.1.3 Důležité aspekty kontaktního rodičovství

Tabulka č. 3: Kategorie důležitých aspektů kontaktního rodičovství

Důležité aspekty KR			
	KR1	KR2	KR3
Krátce po porodu	vztah s tím miminkem jsem měla jako mnohem lepší s tím druhým než s tím prvním, u toho prvního jsem byla v depresi a bolelo mě všechno, měla jsem problém s kojením	hnedka jsem si s ním lehla a s pomocí té duly jsme ho daly přisát na prso; tulili jsme ho; Filípka jsme neumývali, jenom zabalili a přesunuli jsme se na můj pokoj	bonding proběhl, ale byla plná porodnice, takže dítě šlo na novorozenecké a já šla na gynekologické; vím, že neměli právo mi ho brát, že jsem s ním měla být od začátku; zpětně mě to strašně mrzí; možná tohle vedlo k tomu, že se snažím mu o to víc věnovat a vynahrazovat mu to
Respekt k dětem	dítě je perfektní v podstatě, je v pořádku takový, jaký je; snažím se nic nedělat násilím; chtěla bych mít kontakt s těma dětma, aby měly důvěru	celé moje rodičovství je o tom "Udělejme to spolu", udělejme to tak, aby to nám třem vyhovovalo; nejde rozmazlit dítě pod půl rok podle mě, prostě se jenom ozývá na základě svých potřeb	chovat se tak, aby se to dítě cítilo dobře a milováno
Role otce ve výchově	když nejsem doma, tak všechno zvládne; když jsem doma, tak musím všechno já; tatínek by chtěl, ale oni ho nenechají	manžel pomáhá velmi; bere si ho ráno, já tu hodinu ještě spím; vezme ho ven, když přijde z práce	já se snažím, aby přebíral tu iniciativu, abych ten program nemusela vymýšlet sama
Prarodiče a jejich reakce na způsob výchovy	máma si myslí, že když začne dítě rvát, je to prostě rozmazlenej fracek; ona vychovává tou klasickou výchovou autoritativní; má motto "Drž hubu a krok"	s tím jsme teda hodně bojovali, s tím pohledem starší generace; fakt je ten, že do kočáru ho nedám, takže s ním babičky nejezdí; mamka mi pomáhá tím, že mě respektuje	akceptují to, jak to dělám, ale někdy vidím, že třeba tchýně si o tom myslí svoje, ale tak jako mě to nezajímá; moje máma má snahu to pochopit

Čas, kdy nejsem s dětmi	chodím na jógu, různý semináře, s kamarádkou na víno; s manželem se snažíme udělat si chvíli pro sebe, což je prostě důležitý v tý kontaktní výchově	často si dávám vanu, když má manžel Filipka; uklízím a vařím; byla jsem třeba na masáži	snažím se urvat si nějaký čas pro sebe; chodím pravidelně na nehty nebo na víno; s přítelem občas jdeme někam sami, ale nepravidelně
-------------------------	--	---	--

Z výpovědí matek lze vyčíst několik důležitých aspektů KR, které tvoří podkategorie této tabulky. Z některých výpovědí je znatelné, že ihned po porodu je důležitý kontakt s dítětem, přičemž matka, které tento kontakt umožněn nebyl, vyjadřuje zpětně lítost nad těmito událostmi.

Respekt k dětem, který byl již zmíněn výše, představuje hlavní pilíř kontaktního rodičovství, a proto jsem mu věnovala samostatnou podkategorii. Respondentky se v této podkategorii neshodují přesnými vyjádřeními či slovy, přesto je ze všech uvedených výpovědí patrné, že k dětem zastávají respektující přístup. Kupříkladu respondentka KR1 uvádí, že: „*dítě je perfektní v podstatě, je v pořádku takový, jaký je*“.

Na výchově se kromě matky podílí i další osoby, nejvýznamněji otec nebo prarodiče. Ve výpovědích můžeme vidět, že dochází, či dříve docházelo ke generačním střetům, kdy prarodiče nesouhlasili s tímto přístupem k výchově, protože sami vychovávali například výchovou autoritativní. U respondentky KR1 to bylo důvodem, proč začala zásady kontaktního rodičovství aplikovat, viz výpověď v podkategorii počátků aplikace: „*Začala jsem si uvědomovat, jak jsem vychovaná já a rozhodla se, že to tak nechci.*“

V poslední podkategorii této tabulky se věnuji času matek stráveném bez přítomnosti dětí. Z výpovědí všech respondentek je patrné, že si každá najde čas pro sebe samu a považuje to za důležité. Kromě výpovědí v této tabulce je to patrné např. i z výpovědí uvedených v předchozí tabulce u respondentky KR2, která zdůrazňuje naslouchání potřebám vlastním.

7.1.1.4 Vztah k dětem

Tabulka č. 4: Kategorie vztah k dětem u kontaktního rodičovství

Vztah k dětem			
---------------	--	--	--

	KR1	KR2	KR3
Komunikace a řešení problémů	snažím se jim to vysvětlit jazykem, aby to pochopili; říct jim ty svoje emoce; záleží na tom, jak já se cejtim, oni na to hrozně reagují	když se mu něco nelíbí, tak kňučí nebo mě hledá pohledem; potom se snažím zjistit, co mu může scházet a ono se většinou trefím; je to vlastně pokus - omyl	je důležité, aby člověk, než vypustí něco z pusy, aby si uvědomil, jaký to může mít dopad na to dítě
Přístup k pláči a vzteku	moje děti mají výlevy emocí, je to normální	beru to jako způsob komunikace, protože vlastně mi říká, že je něco v nepohodě	není to jenom mimino, které brečí nějak bezdůvodně, protože je to mimino, ale už i to miminko má nějaké důvody
Způsob zacházení s pláčem a vztekem v praxi	já jim jednu nevrázím nebo je nějak nesrovnám; jsem schopná přijmout ty jeho emoce, být s ním a nechat ty emoce projít; snažím se vyslovit ty emoce; kontakt vždycky uklidní to dítě	nesnažím umlčet nutně; buď mu dám prso anebo ho jenom houpeme v náručí, tulíme; má rád třeba na balóně, když hopsáme; když je to úplně nejhorší, tak jdeme ven, nosítko zabere vždycky	nechám ho, ať si tím projde; obejmů ho nebo ho držím za ruku a čekám, až se vyvzteká; když ho něco bolí, tak ho chovám a utěšuju
Rozdíly v chování u jiných dětí a jejich rodičů	na hřišti často slyším matky, který strašně křičí kvůli nějaký blbosti; ta holčička je tak vybičovaná, že si nikdy nic nevezme, hned jako poslechne	nemyslím si, že se děti dají porovnávat mírou breku, každé je úplně jiné; je to hodně o povaze toho dítěte a o tom, jak se dobře cítí v těle	vztekají se jako... když už to začne, tak to trvá dlouho; některý děti mi přijdou násilnický, vytrhnou lopatičku a žďuchnou

U kontaktních rodičů se vyskytují určitá typická specifika v komunikaci a řešení emočně vypjatých situací, ve které hraje opět velkou roli respekt vůči dítěti. Těmito specifiky jsou např.: chápání pláče a vzteku dítěte jako způsobu komunikace (viz vyjádření: „*Vlastně mi říká, že je něco v nepohodě*“) a celkové přijetí emocí dítěte (viz vyjádření „*Jsem schopná přijmout ty emoce, být s ním a nechat ty emoce projít*“). Jedním z momentů, na kterém se shodují všechny respondentky je to, že své děti za negativní projevy emocí netrestají, ani se je nesnaží umlčet (viz např. „*Já jim jednu nevrázím nebo je nějak nesrovnám*“). Dalším momentem, ve kterém se všechny respondentky shodují, je to, že při emočně vypjatých situacích jsou v blízkém kontaktu s dítětem (viz např. „*Houpeme v náručí, tulíme*“ nebo „*Ojemů ho nebo ho držím za ruku*“ atd.).

Rozdíly v chování u jiných dětí a jejich rodičů vnímají respondentky KR1 a KR3 obecně většinou v projevech agresivního rázu (viz např. „*Některý děti mi přijdou násilnický, vytrhnou lopatičku a žd'uchnou*“). Respondentka KR1 zmiňuje častý křik matek na hřišti z nezávažných důvodů, ale zároveň říká, že kontaktní rodičovství není o tom, že člověk nikdy nekřičí, viz podkategorie o významu KR v první tabulce. Oproti tomu respondentka KR2 tvrdí, že děti nelze porovnávat např. mírou breku, protože každé dítě je úplně jiné a záleží na jeho povaze a na tom, jak se cítí v těle.

7.1.1.5 Každodenní činnosti

Tabulka č. 5: Kategorie každodenních činností u kontaktního rodičovství

Každodenní činnosti	KR1	KR2	KR3
Kojení	pořád kojím toho mladšího; furt se budí po 3 hodinách a chce napít; nemá žízeň, ale prostě je na to zvyklej; nechci mu dávat nějaký nutrilony	já kojím, kdy si řekne, tak zvaně na požádání; vůbec se nedívám na hodinky; podporuju i nenutritivní sání, jako podporu kontaktu	Ondru stále kojím
Výživa a pravidla v ní	obecně se snažím najet na tu zdravou výživu; říkám si, proč je nutit? Když nemají hlad, tak nemají hlad	dávám takzvaně "jídlo do tlapy"; dám mu to jak kdyby do ručičky a on si to sám žužle	syn moc nejí; sedneme si spolu do kuchyně a prostě já jím a on se v tom porýpe a pak už odchází; nechám ho odejít
Nošení dětí	já jsem je měla v kočárku, já jsem nošení v šátku, a tak nikdy nedělala; mně do toho prostě nechtěly	nosím v nosítku, předtím v šátku; kdyby mě bolely záda a nemohla jsem ho nosit v nosítku, tak ho nosit prostě nebudu, protože bych to nezvládla	sabotoval kočárek od svých dvou týdnů, pak jsme to ještě chvíli zkoušeli a ve 2 měsících jsme přešli na nosítko stoprocentně

V kategorii každodenních činností dítěte můžeme vidět, že většina aktivit je založena opět na respektování postoje či chování dítěte. Respekt se objevuje v otázkách směřujících k výživě dětí (viz „*Říkám si, proč je nutit? Když nemají hlad, tak nemají hlad*“), u kojení (viz „*Kojím, kdy si řekne, tak zvaně na požádání*“) či u způsobu přenášení dětí (viz „*Sabotoval kočárek od svých dvou týdnů, pak jsme to ještě chvíli zkoušeli a ve 2 měsících jsme přešli na nosítko stoprocentně*“). Jedna z respondentek

však zdůrazňuje, že i v těchto činnostech si vzájemně vycházejí vstříc (viz „*Kdyby mě bolely záda a nemohla jsem ho nosit v nosítku, tak ho nosit prostě nebudu, protože bych to nezvládla*“). Kromě kojení podporuje respondentka KR2 i tzv. nenutritivní sání jako podporu kontaktu. Objevuje se i názor, že matka nechce k výživě dítěte používat umělé mléko.

7.1.1.6 Spánek

Tabulka č. 6: Kategorie spánku u kontaktního rodičovství

Spánek	KR1	KR2	KR3
Způsob spaní	máme jednu manželskou postel a vedle toho jsem dala matraci na zem, kde spím s tím malým a manžel spí na té velké posteli se starším	spíme buď u sebe v posteli nebo máme jeho postýlku, jednu zábranu sundanou dolů a je přidělaná k naší posteli	ve 3 měsících jsem zjistila, že když si ho ve 3 ráno vezmu k sobě do postele, tak nespí do 5, ale do 8; do půl roku bydlel s náma v posteli stoprocentně
Význam společného spaní pro děti	pocit bezpečí, přítomnost, teplo; starší se přestal budit od toho okamžiku, co jsme ho přesunuli k nám do postele	hlavně ten pocit důvěry; není to tak, že by řval a až na chůvičku přijdu; negativa pro Filipka tam moc nevidím	pocit bezpečí
Význam společného spaní pro matku	cejtím ten jejich dech, a že tam prostě jsou; člověk se nevyspí úplně, jak je zvyklý; myslím, že to víc dá, než by to mělo vzít	nemusím vůbec vstávat; vidím, že je spokojený, že se nebojí a je hrozně plný důvěry vůči mně; je to pro mě z určitého pohledu i negativní, protože si myslím, že se častěji budí	pro mě je to jenom pohodlí; já ležím, on leží vedle mě, on se napije a já u toho usnu; doufám, že on sám přijde na to, kdy odejít
Význam společného spaní pro otce	má kontakt s tím klukem; samozřejmě už by chtěl, abychom byli občas v té ložnici samy dva	přináší mu to, že já jsem spokojenější, a že je s ním ve větším kontaktu; negativum pro manžela je, že se mnohem méně vyspí	přítel to neřeší, mu je to jako jedno, když ho zrovna nekope do hlavy

Dle výpovědí matek je jedním z důležitých témat KR společný spánek dětí a rodičů, na kterém se shodly všechny respondentky, z čehož vyplývá, že dítě je v noci v permanentním kontaktu s matkou či s oběma rodiči. Matky považují společný spánek

za zdroj bezpečí a důvěry pro dítě. Z hlediska matky pozorují benefity především v praktických důvodech, jako je pohodlí (viz „*Pro mě je to jenom pohodlí; já ležím, on leží vedle mě, on se napije a já u toho usnu*“), ale také benefity týkající se společného bytí s dítětem (viz „*Cejtim ten jejich dech, a že tam prostě jsou*“). Oproti tomu všechny tři respondentky sdílejí i jistý diskomfort při spánku (viz „*Člověk se nevyspí úplně, jak je zvyklej*“) a také respondentka KR2 usuzuje, že se dítě při společném spánku častěji budí. V kontrastu s tímto vyjádřením sděluje respondentka KR1, že: „*Starší se přestal budít od toho okamžiku, co jsme ho přesunuli k nám do postele.*“ Společné spaní pro otce má dle výpovědí respondentek několik pozitivních důsledků, ale zároveň i negativních. Mezi ty pozitivní patří například to, že má otec větší kontakt s dítětem. Mezi negativní důsledky patří snížená kvalita spánku otce a také touha otce být občas v ložnici pouze s matkou. Tuto kategorii bych ráda shrnula slovy jedné z respondentek, že i přes jistý diskomfort, který společný spánek přináší, si myslí, že: „*to víc dá, než by to mělo vzít*“.

7.1.1.7 Shrnutí

Nejvýznamnějším poselstvím, který je pro mě z výpovědí zřejmý, je význam napojení na dítě, naslouchání jeho potřebám a důvěry v jím vysílané signály. Souvisí to s velkým respektem, jaký k dítěti chovají ve všech ohledech a s hledáním individuální cesty, jak dítě vychovat. Zároveň ale tento respekt není jednostranný. Rodiny respondentek hledají takovou cestu, která bude vyhovovat všem členům rodiny, tudíž berou ohledy i např. na své vlastní potřeby, své záliby a snaží se věnovat samy sobě. S tím velmi souvisí role otce, který ve výchově zastává důležitou roli a pomáhá s péčí o dítě, často pro to, aby si matka mohla odpočinout. Nevylučuji ovšem, že volný čas tráví matky pouze samy, protože z rozhovorů vyplynulo, že ho tráví často i s partnerem a je to pro ně důležitý čas. Již zmíněná významnost napojení se na dítě a naslouchání jeho potřebám je dle výpovědí stěžejnější než samotné prostředky kontaktního rodičovství. Prostředky mám na mysli kojení dětí, nošení dětí, společný spánek, bonding atd. Důkazem z rozhovorů je výpověď: „*já jsem je měla v kočárku, já jsem nošení v šátku, a tak nikdy nedělala; mně do toho prostě nechtěly.*“ Z vyjádření jasně vyplývá, že i přesto, že je nošení dítěte v kontaktním rodičovství doporučeno, matka to ve výchově neuplatňovala, protože naslouchala signálům jejich dětí, které nošení v šátku odmítaly. Co se týče dalších prostředků kontaktního rodičovství, dle výpovědí všechny matky doposud dítě kojí, nejstaršímu kojenému je v současné době dva a třičtvrtě let. Žádná

z matek nemluvila o plánovaném odstavení od kojení. Můj dojem o neplánování odstavení potvrzují i výpovědi, že dítě kojí podle jeho potřeb a neřeší, kdy se by “mělo“ kojit dle času. Krom toho kojením podporují kontakt s dítětem. Přihlížení k potřebám dítěte se týká i výživy, kdy matky děti nenutí jíst, když to odmítají. Dalším prostředkem je důvěra v pláč dítěte, kterému matky zřetelně rozumí jako způsobu komunikace. Dle výpovědí pro ně znamená způsob projevu dítěte, kterým naznačuje, že něco není v pořádku a potřebuje pečující osobu nablízku. Matky tyto signály neignorují, neumlčují je nutně, a netrestají. Naopak se snaží zjistit, co jim schází a jsou v blízkosti dítěte. Důležitým prostředkem je společný spánek rodičů s dětmi, jež je pro děti významným zdrojem důvěry a bezpečí, pro matky je velkým přínosem pohodlí a možnost být dítěti nablízku i v noci, a pro otce je to možnost k většímu kontaktu s dítětem. Co se týče počátku aplikace tohoto výchovného trendu, některé matky mi sdělily, že se začaly instinktivně k dítěti chovat dle zásad kontaktního rodičovství, protože to pro ně bylo přirozené, a až zpětně zjistily, že se jedná o KR.

7.1.2 Nevýchova

V analýze rozhovorů Nevýchovy jsem se dotkla spousty stejných či podobných témat jako u KR, mezi něž patří např. subjektivní porozumění Nevýchově, reálná aplikace jejich zásad, každodenní činnosti, kde jsem se již vzhledem k věku dětí respondentek nevěnovala kojení či nošení dětí v nosítku apod. a spánku jsem se věnovala spíše okrajově. Dále způsobu komunikace s dětmi a obecnému přístupu k dětem, řešení problémů či vnímání a zacházení s jejich emocemi.

7.1.2.1 Demografické údaje

Tabulka č. 7: *Výsledky demografického dotazníku respondentek Nevýchovy*

	NV1	NV2	NV3
Věková kategorie	35-44 let	35-44 let	35-44 let
Dosažené vzdělání	střední	vysokoškolské	vysokoškolské
Rodinný stav	vdaná	vdaná	soužití s partnerem
Místo bydliště	město	město	město
Způsob bydlení	byt	byt	byt
Profese	administrativní činnost	jiné: personální a právní odd. akciové společnosti	jiné: analytická chemie
Věk dítěte v počátcích aplikace	synovi bylo 2 - 2,5 roku a dceři 4,5 roku, když jsem si koupila	synovi bylo 1,5 roku	staršímu synovi byl rok

	kurz		
Věk dítěte v době dotazníkového šetření/ rozhovorů	syn 6 a dcera 8	syn 6 let a dcera 3,5let	3 a 5 let
počet dětí	2	2	2
Pohlaví dítěte	mužské a ženské	mužské a ženské	mužské

Tuto tabulku jsem věnovala základním demografickým údajům respondentek, ze kterých lze vyčíst, že jde převážně o vysokoškolsky vzdělané ženy, jež pracují v různých oborech, které jsou k dispozici v tabulce. Zásady Nevýchovy začaly aplikovat nejdříve od jednoho roku dítěte, nejpozději okolo čtyř a půl let, což může teoreticky značit období, kdy dítě začíná mluvit a více rozumět okolnímu světu, tudíž se mohou objevovat neshody a potíže v domluvě s dítětem, což ostatně dokazují výpovědi matek z následující tabulky, které se týkají počátků aplikace, např.: „*zoufale jsem hledala možnosti, jak s dítětem komunikovat.*“ V současnosti uplatňují zásady Nevýchovy po dobu čtyři, čtyři a půl, čtyři roky.

7.1.2.2 Porozumění Nevýchově

Tabulka č. 8: Kategorie porozumění Nevýchově

Porozumění Nevýchově			
	NV1	NV2	NV3

Okolnosti počátků aplikace	začalo to být hodně náročný, byla jsem na nervy a začalo mi to hodně vadit, protože jsem začala na ty děti křičet, hlavně na tu starší, přitom jsem cítila, že ona nedělá nic špatně, že to je jako můj problém	zoufale jsem hledala možnosti, jak s dítětem komunikovat; on se strašně vztekal, vůbec nechtěl dělat to, co jsem chtěla, aby dělal; hledala jsem v tom spásu, že mi to dá návod na to dítě; nechtěla jsem, aby moje dítě prožilo stejné dětství, jako já	snažila jsem se přijít na to, jak komunikovat tehdy s ročním synem; začal to spíš praktikovat můj partner, ale sám od sebe; já jsem taky něco zkoušela, a pak jsme zjistili, že se to jmenuje Nevýchova
Význam	Nevýchova je v podstatě styl života; je to o velkém respektu k sobě sama, a i ke všem ostatním; není to způsob výchovy dětí, je to spíš způsob komunikace, ale není to jenom prostě mluvení, ale je to takovej celej přístup k tomu světu	není to návod na dítě, je to vlastně návod na mě, na matku; Nevýchova je úžasná v tom, že vás nasměruje, ale pak záleží na vás, jak si to děláte	komunikace, jak s nima hovořit; navozování toho partáctví
Hlavní pilíře / zásady	partnerská komunikace, že se ty děti považují za partnery	respekt a komunikace s dítětem	říkání si všeho na rovínu, jak to člověk cítí; důvěra
Principy	princip, že když se nemůžeme na něčem dohodnout, tak já popíšu tu situaci; potom pozvu to dítě k řešení situace	princip "popiš a pozvi", princip "popiš a dělej"	říkání svých potřeb a "chtěl bych"; nebát se sdělit ty svoje pocity
Zdroje a propojení s dalšími výchovnými trendy -pokračování podkategorie-	první bylo "Respektovat a být respektován", pak "Jak mluvit, aby nás děti poslouchaly", potom jsem dělala kurz Nevýchovy, který mi hodně otevřel to pochopení a uvedení do praxe; k Nevýchově mi pasovala knížka "AHA! Rodičovství" a taky to jejich sourozenecký vydání	kurz Nevýchovy, kniha "Sourozenci bez rivality", kniha "Respektovat a být respektován"; pak jsem cítila, že něco musím dělat se sebou, takže procházím hlubinnou terapií	webináře, ty, co jsou zdarma; články Nevýchovy; kurzem jsem neprošla; zkušenosti ostatních maminek a kamarádek; myslím, že se to u nás hodně prolíná s kontaktním rodičovstvím, že to nejde bez toho

Reálná aplikace a vlastní modifikace Nevýchovy	považuju se za nevychoveného rodiče, ale zároveň tam vnímám to, že Nevýchova má takový to, že se vždycky na všem dá dohodnout, já to ale vnímám tak, že není potřeba se vždycky na všem dohadovat	dítě jako partner, to se u mě časem změnilo, protože si nemyslím, že dítě může být jako opravdový partner, jako můj manžel; dítě je prostě dítě a je zapotřebí, aby tam ten řád byl; je zapotřebí, aby ty děti viděly hranice tý mámy	museli jsme si najít svoji vlastní cestu; ne to, co by se mělo, ale to naše, co nám vyhovuje
--	---	---	--

Dle výpovědí všech respondentek je zřejmé, že začaly aplikovat principy Nevýchovy z důvodu náročných situací, které prožívaly ve vztahu k dětem, a kdy si nevěděly rady v různých oblastech výchovy, jak můžeme vidět například ve výpovědích respondentek NV2 a NV3, které explicitně uvádí, že Nevýchovu našly, když hledaly cestu, jak s dítětem komunikovat. Zbývající respondentka NV1 tento důvod uvádí v uvedené citaci v tabulce č. 1 implicitně, avšak v rozhovoru tento důvod jasně potvrzuje, viz „*Když jsem na tu Nevýchovu narazila, bylo to přesně to, co mnou rezonovalo, že oni říkali 'Není to chyba dětí, není to chyba vaše, ale jde jenom o to, vyladit tu komunikaci.'* Takže jsem si řekla, že přesně tohle potřebuju.“ Respondentka NV2 dále uvádí, že nechtěla, aby její dítě prožilo stejné dětství, jako ona sama. U respondentky NV3 s aplikací principů začal partner intuitivně, respondentka také něco zkusila a až zpětně zjistili, že to, co dělají, se nazývá Nevýchova. Další podrobnější informace o okolnostech počátků aplikace jsou k dispozici přímo v tabulce č. 8.

Nevýchova pro respondentky znamená především styl života nebo přístup ke světu. Nepovažují ji vyloženě za způsob výchovy dětí, dokonce jedna z respondentek říká: „*Není to návod na dítě, je to vlastně návod na mě, na matku.*“ Za hlavní pilíře považují respekt, důvěru a komunikaci, kterou jedna z respondentek specifikuje jako partnerskou. Jak můžeme vidět i v dalších vyjádřeních respondentek mimo uvedenou tabulku, partnerský přístup není pouze záležitost komunikace, ale obecně chování a postoje vůči dítěti (podrobněji viz podkategorie „Partnerský přístup“ v tabulce č. 10). Naproti tomu se jedna z respondentek vyjadřuje, že v průběhu času u ní došlo k modifikaci: „*Nemyslím, že dítě může být jako opravdový partner, jako můj manžel; dítě je prostě dítě a je zapotřebí, aby tam ten řád byl.*“ Pro Nevýchovu jsou dále typické principy, např. uvedený „*Popiš a pozvi*“. Většina respondentek prošla kurzem Nevýchovy, což jedna z respondentek považuje za pochopení zásad a uvedení do praxe,

oproti předchozím prostudovaným knížkám. Zároveň tato respondentka vyjadřuje problémy, jež ji provázely v počátcích aplikace po absolvování kurzu, dokládám citací přímo z rozhovorů: „*Já jí pozvu k tomu řešení a ona místo toho co by odpověděla jako to dítě v tom kurzu, tak odpoví něco úplně jiného a pošle mě jako kamsi... a tím pádem to nefunguje a já nevím, co mám dělat. A to si myslím, že takhle to jako cejtí hodně lidí a až potom jakoby ta další fáze, když si ten člověk uvědomí, že to není v tom jako co řeknu, ale je to v tom celkovým chování.*“ Což navazuje na tvrzení z tabulky, že Nevýchova není pouze mluvení, ale jde o celkový přístup. Z výčtu zdrojů vyplývá, že každá respondentka čerpá mimo Nevýchovy ze spousty dalších zdrojů a dochází tím k prolínání různých zásad, konkrétněji viz tabulka výše. Jedna z respondentek vyjadřuje, že si museli najít vlastní způsob výchovy, který vyhovuje všem členům domácnosti: „*Ne to, co by se mělo, ale to naše, co nám vyhovuje.*“

7.1.2.3 Vztah k dětem a mezi dětmi

Tabulka č. 9: Kategorie vztahu k dětem a mezi dětmi u Nevýchovy

Vztah k dětem a mezi dětmi			
	NV1	NV2	NV3
Komunikace	když chtějí něco sdělit, sdělí to hned	mluvíme spolu hodně; bezbřehá komunikace s dítětem ale není úplně dobrá	všechno na rovinu; to, co chci, co potřebuju
Řešení problémů	já situaci otevřu, popíšu ji; každý může dát svůj návrh řešení situace, všechny jsou stejně hodnotný a společně se snažíme najít řešení, ve kterém budou všichni v poho; nikoho nesoudím a neřeším ty konflikty; pomáhám, aby to řešení našly	když vidím, že nám něco nefunguje doma nebo něco potřebuju jinak, tak si prostě sednem a řeknu jim, že se v tom necítím dobře; když mají potíž s někým mimo rodinu, ptám se jich, co by jim pomohlo a jestli potřebují, abych do toho zasáhla	snažíme se, aby se domluvili a vyřešili to mezi sebou, já se snažím být takový moderátor
Přístup k pláči a vzteku	dětem se nezakazují žádné emoce; můžou se projevit, jak chtějí, takže se klidně můžou zlobit; mají naprostý právo být vzteklý	rozhodně ten pláč nezakazuju, ale naopak, občas ho i podporuju, aby to ze sebe dostaly	co je to pláč? neznám, kluci nikdy nebrečí, jenom když byl ten mladší miminko; vztekat se dokážou, mají svoji hlavu

Způsob zacházení s emocemi v praxi	dám to pochopení, že respektuju to, že to dítě je kvůli něčemu zoufalý nebo se vzteká; když ho ta emoce pohltí, nemá cenu se s ním snažit o něčem vyjednávat; počkám až se uklidní a pak se o tom můžeme bavit	řešíme to, mluvíme o tom; někdy potřebují jen utěšit, někdy stačí říct, že rozumím tomu, co se jim stalo	vztek řešíme domlouvami
Rozdíly v chování u jiných dětí a jejich rodičů	ty děti, se kterými jsme byli v kontaktu, byly vždycky v pohodě; kamarádila jsem se vždy s rodičema, který nejsou ty striktní, že "Já řeknu a ty to musíš udělat"	vnímám velký rozdíl; když jdeme na normální hřiště, je to pro nás všechny velkej náraz, jak tam ty mámy řvou na ty děti a třeba je i bijou, zakazují jim něco a někdy je třeba vlečou	na hřišti třeba děti házej písek, tak můj syn se to tam snaží vyřešit nebo i moderovat
Sourozenecký vztah	jsou docela partáci; když byly menší, bylo tam období intenzivních hádek	mají krásný vztah; všechno možný dělají spolu	když je jeden pryč, tak ten druhý ho hledá a chce být s ním
Reakce staršího sourozence na narození nového dítěte	ze začátku to šlo skvěle; když miminko povyroستlo a začalo se pohybovat a krást jí hračky, žárlivost nastoupila; malej byl vzteklej, velká byla vzteklá; začala jsem hledat ty jiný směry, tak jsme to chytili v začátcích a nijak se ta žárlivost nerozrostla	když se narodila Terežka, vztah s tím starším se úplně rozpadl; hodně žárlil; všechno se změnilo ve chvíli, kdy jsem přestala vůči synovi cítit vinu, že jsem mu tam přinesla to druhý dítě	z počátku úplně v pohodě, krizovka přišla ve třech měsících; asi jsem staršího víc zanedbávala, ale myslela jsem si, že ne; vyřešili jsme to tak, že jsem si s tím starším chodila hrát na chvíli sama bez toho mladšího, stačilo to

Jak jsem zmínila výše, dle výpovědi je partnerská komunikace jeden z hlavních pilířů a ve vztahu k dětem hraje důležitou roli. Respondentky mluví s dětmi hodně, říkají si vše na rovinu. Mluvení používají při řešení problémů a v emočně vypjatých situacích (viz „*Řešíme to, mluvíme o tom*“). Avšak jedna z respondentek zdůrazňuje, že nemá smysl mluvit s dětmi hned, když je ta emoce pohltí: „*Počkám až se uklidní a pak se o tom můžeme bavit.*“ Obecně se dětem žádné emoce nezakazují. Naopak je matky respektují a vyjadřují dětem pochopení: „*Můžou se projevit, jak chtějí, takže se klidně můžou zlobit.*“ Důležité je, že při řešení konfliktů (např. sourozeneckých) matky nikoho

nesoudí, nepletou se do konfliktu, ale pouze vystupují z pozice moderátora a pomáhají dětem, aby našly řešení. Dále se ve způsobu řešení problémů objevuje téma respektu: „Každý může dát svůj návrh řešení situace a všechny jsou stejně hodnotný a společně se snažíme najít řešení, ve kterém budou všichni v pohodě.“ Při narození mladšího sourozence se vyskytla žárlivost či jiné potíže u staršího sourozence, avšak všechny rodiny respondentek problémy včas vyřešily a v současné době mají dle výpovědí respondentek sourozenci dobrý vztah.

V neposlední řadě se respondentky vyjadřovaly k rozdílům v chování u jiných dětí a jejich rodičů, kde můžeme vidět, že hřiště považují za místo, kde se cizí děti i rodiče chovají jinak, než jejich děti nebo ony samy. Dle výpovědí se hlavně u rodičů objevuje chování agresivního rázu, které je podrobně popsáno v tabulce č. 3. Jediná respondentka NV1 žádný rozdíl v chování jiných dětí i rodičů nevnímá: „Ty děti, se kterými jsme byli v kontaktu, byly vždycky v pohodě; kamarádila jsem se vždy s rodičema, který nejsou ty striktní.“

7.1.2.4 Důležité aspekty nevychovy

Tabulka č. 10: Kategorie dalších důležitých aspektů v Nevýchově

Další důležité aspekty nevychovy			
	NV1	NV2	NV3
Partnerský přístup	děti se považují za partnery; jsou taky lidi, jen se prostě o něco déle narodily a mají méně zkušeností, ale tím nejsou o nic méně lidi, než jsem třeba já; jejich pohled je stejně hodnotnej, jako pohled těch dospěláků	dítě je jako partner; respekt toho malého člověka v tom, že má svůj názor i jako malý, a že je zapotřebí se s ním skutečně domluvit; když má to miminko respekt od narození, tak se zákonitě musí cítit jinak	partnerství, jsme vlastně rovnocenný osoby v podstatě
Role otce ve výchově -pokračování podkategorie-	když už jsou děti starší, od těch 4 let, tak je ochoten	zapojuje se, když je doma; kolikrát je víc nevychovej, než já	v rámci možností se zapojuje; s Nevýchovou intuitivně sám začal

Prarodiče a jejich reakce na způsob výchovy	zapojují se vždy, když je potřeba; máme hrozně hodný babičky	moje maminka říkala: "Polož ho do postýlky a nech ho vyplakat."; nedělají věci, který jsem řekla, že dělat nemají; pochopili, že domluvit se je lepší, než jim to nějak přikazovat	snaží se tu komunikaci, ale hlavně babička má spíš ten autoritativní přístup; synovi to nechce dovolit už z principu, že ona je ta autorita
Čas, kdy nejsem s dětmi	zpívám ve sboru, na to ten můj volnej čas padá a zatím mi to stačí	dala jsem se směrem tý psychoterapie, jdu si zaběhat nebo do sauny	s partnerem utužujeme ten vztah; s kamarádkami na víno; domácí věci
Uplatňování principů Nevýchovy od staršího věku dítěte	jeden čas jsem vnímala, že to menší dítě, který to nasávalo už od dřív, tak že to bylo mnohem snazší, než s tou starší; ta starší už byla zvyklá na nějaký způsob a když jsem se to snažila změnit, tak ona furt jela ten starej systém "kdo z koho"	nebyl tam problém, ale spíš tam byl vidět ten "překlik", když to se synem nefungovalo a pak to najednou začalo fungovat	žádné chování se nepřeúčoval; já jsem pak začala zjišťovat, že to, co dělám, je Nevýchova

Jak vyplynulo samo z rozhovorů, všechny respondentky považují děti za partnery a mají k nim rovnocenný přístup, viz vyjádření: „*Jsou taky lidi, jen se prostě o něco déle narodily a mají míň zkušeností, ale tím nejsou o nic míň lidi, než jsem třeba já.*“

I v tomto výchovném trendu mají svou roli mimo matku i další osoby. Otec se do výchovy dětí zapojuje, přičemž ve dvou případech se respondentky zmínily o stejném „Nevýchovném“ přístupu, jaký mají ony samy. Prarodiče dle odpovědí dvou respondentek mají odlišný výchovný přístup, jako např. u respondentky NV3 autoritativní. I přesto se snaží s dětmi některé zásady Nevýchovy uplatňovat, jako je například domlouvání se, což dokládám vyjádřením: „*Nedělají věci, který jsem řekla, že dělat nemají; pochopili, že domluvit se je lepší než jim to nějak přikazovat.*“

Dle výpovědí respondentek má každá svoje záliby či jiný čas na sebe, popř. čas na partnera, což znamená, že matky hledí i na své vlastní potřeby a zájmy a koresponduje to s výpovědí z tabulky č. 8: „*je to o velkým respektu k sobě sama*“.

Otázka, jak respondentky zvládaly uplatňování praktik Nevýchovy, když bylo dítě starší, se týkala především respondentky NV1, která v době počátků aplikace měla 4 a půl letou dceru a 2 a půl letého syna. Dle výpovědi bylo komplikovanější uplatňování principů s dcerou, viz vyjádření: „*Ta starší už byla zvyklá na nějaký způsob a když jsem se to snažila změnit, tak ona furt jela ten starej systém „kdo z koho.“*“ Ostatní respondentky vzhledem k nízkému věku dětí neměly problém, pouze respondentka NV2 zmínila zvrát, který pociťovala, když to se synem najednou začalo fungovat.

7.1.2.5 Každodenní činnosti a spánek

Tabulka č. 11: *Kategorie každodenních činností a spánku v Nevýchově*

Každodenní činnosti a spánek			
	NV1	NV2	NV3
Pravidla v jídlu	jíme kdy chceme a co kdo chce; nastavený pravidla v tom nemáme	docela jsem trvala na tom, aby se děti naučily jíst vědomě, aby nejedly u televize a tak; abychom si fakt sedli ke stolu spolu; společně jíme a hodně se bavíme u toho jídla	jí výborně, ten mladší si nechá i přidat, ten sní 2 porce a připravují na stůl vždycky, jako příbory nosí na stůl; mají svoje talíře každé, každé svoji barvu a příbory
Hraní	hrajou si hodně spolu; když si Patrik nechce hrát, tak ona je z toho špatná a doráží na něj; pořád stavěj, hrajou si s panenkama a vymějšlej příběhy	hezky si spolu hrajou	hrajou si pořád spolu; samozřejmě se přetahují o to, ale učíme je právě tu komunikaci
Nošení dětí	nehádáme se, jestli skočí pod auto nebo jestli mi dají ruku	u nás to nebylo, že by padaly někam do silnice; já jsem jim ty věci opravdu vysvětlila,	pohybují se kolem mě nebo se samy drží za ruku; když potřebuju, tak jim řeknu, že bych teď ráda, aby byly u mě, tak to respektují
Spánek	spím s dětma; máme 3 postele vedle sebe; manžel spí v ložnici; všem nám to vyhovuje; děti jsou spokojené, že tam	spím s dětmi, manžel spí sám v ložnici; typická noc mi ještě úplně nevyhovuje	spíme všichni 4 po kupě; posiluje to tu rodinu; děti ví, že když chtějí, tak nás prostě obejmou nebo se přitulí

	mají tu mámu		
--	--------------	--	--

Další kategorií jsou každodenní činnosti a spánek. V otázkách týkajících se výživy a pravidlech v ní se respondentky vyjadřovaly k odlišným aspektům tohoto tématu. Respondentka NV1 uvádí, že žádná pravidla nastavená nemají, každý jí, kdy chce a co chce. Oproti tomu např. respondentce NV2 záleží na tom, aby děti jedly vědomě, aby všichni jedli společně a u toho se bavili.

Následující okruh otázek směřoval ke způsobu hry, jak si hrají, s kým nebo s čím, k čemuž se všechny respondentky vyjádřily tak, že si sourozenci hrají spolu, přičemž jedna z respondentek se zmiňovala o přetahování se o hračky, které se snaží řešit tím, že je učí správné komunikaci, o jejíž důležitosti jsem se zmiňovala v předchozích kategoriích.

K tématu přemísťování se s dětmi se respondentky vzhledem k věku jejich dětí vyjadřovaly k tomu, jak se s nimi “na cestách“ domlouvají. Respondentky uvádějí, že děti požadavky matky respektují a nehádají se s nimi viz. vyjádření: *„Když potřebuju, tak jim řeknu, že bych teď ráda, aby byly u mě, tak to respektují.“*

Posledním tématem této kategorie je spánek. Všechny respondentky se shodly na společném spánku s dětmi, přičemž manžel ve dvou ze tří případů spí odděleně v ložnici. Většinou matek to vyhovuje, protože děti jsou spokojené, když tam mají mámu a posiluje to rodinu. Jedna z matek se vyjadřovala k tomu, že se bude stěhovat od dětí zpět k manželovi, dokládám citací přímo z rozhovoru: *„Typická noc mi ještě úplně nevyhovuje, protože spím s dětmi a manžel spí sám v ložnici. Ale teď v květnu se budu stěhovat zpátky k manželovi, protože si myslím, že už to opravdu stačí. Ty děti už jsou veliký a zase je to o tom, o těch hranicích, že oni toho kolikrát zneužívají v noci. (...) Je to o tý mojí hranici, kam já to nechám dojít.“* Z čehož jasně vyplývá, že i při způsobu spánku je zapotřebí dětem nastavovat hranice. Další z respondentek mluvila o tom, jak zvládá oddělené spání od partnera, viz.: *„Děti opravdu spí dobře a mně to stojí za to, že se vyspím. Já bych se jako ráda přitulila k manželovi, ale zase už jsme takhle zvyklý a mně je to vlastně taky jako příjemný, když tam mám ty děti. (...) S manželem si nějaký chvílky najdem, když chcem.“*

7.1.2.6 Shrnutí

Z výpovědí respondentek je patrné, že Nevýchova pro ně neznamena pouze způsob výchovy dětí, ale spíše životní styl, založený na respektu k dětem, sobě sama a všem ostatním, což souvisí s hledáním vlastní cesty, jak dítě vychovávat. Dítě je považováno za partnera, s rodičem je rovnocenné, což navazuje na stěžejní téma Nevýchovy, partnerskou komunikaci, která je založena na společném hledání řešení a stanovování pravidel, jež bude vyhovovat všem zúčastněným. Rodič vystupuje při řešení problémů, v nichž není přímým účastníkem, jako moderátor. Pokud dítě pláče nebo se vzteká, mají pro něho respondentky pochopení, tudíž žádné emoce nejsou zakazovány. Dále velmi stručně zmínily principy, které v praxi využívají. V neposlední řadě se vyjadřovaly ke způsobu spanku, z čehož vyplynulo, že každá matka spíš společně s dětmi.

7.1.3 Respektující výchova

U analýzy týkající se respektující výchovy jsem se zabývala opět základnímu porozumění výchovnému trendu, reálné aplikaci a každodenním činnostem. Dále komunikaci, způsobu řešení problémů či přístupu k emocím dětí. Oproti předchozím trendům jsem se zde věnovala jistému přesahu, který z rozhovorů s respondentkami vyplynul a postoji k odměnám a trestům.

7.1.3.1 Demografické údaje

Tabulka č. 12: *Výsledky demografického dotazníku respondentek respektující výchovy*

	RV1	RV2	RV3
Věková kategorie	35-44 let	35-44 let	35-44 let
Dosažené vzdělání	vysokoškolské	vysokoškolské	vysokoškolské
Rodinný stav	vdaná	vdaná	vdaná
Místo bydliště	město	vesnice	vesnice
Způsob bydlení	dům	dům	dům
Profese	pomáhající	pomáhající	pomáhající
Věk dítěte v počátcích aplikace	dcera 3 a syn 8 let	nejstarší dceři 4 měsíce	synovi 6-9 měsíců
Věk dítěte v době dotazníkového šetření/ rozhovorů	dcera 11 a syn 16	dcery 10, 8 a 3	syn 12 a 5,5 let
počet dětí	2	3	2
Pohlaví dítěte	mužské a ženské	ženské	mužské

V tabulce zobrazující demografické údaje respondentek můžeme vidět několik shodných údajů, např. vysokoškolské vzdělání a zaměstnání v pomáhajících profesích, z čehož vyplývá, že se s některými výchovnými zásadami mohli setkat již při studiu, dokládám vyjádřením z následující tabulky: „vzděláním jsem psycholog, takže jsem spoustu věcí věděla už ze školy.“ Aplikují zásady respektující výchovy delší dobu, tedy cca 7, 10 a 12 let, což může mít spojitost s jistým přesahem, který u tohoto výchovného trendu respondentky cítí, viz podkategorie v následující tabulce.

7.1.3.2 Porozumění respektující výchově

Zde jsou v tabulkách znázorněny výsledky části výzkumu týkající se porozumění respektující výchově. Zobrazená data v podkategoriích týkajících se významu, hlavních pilířů / zásad, základních dovedností a principů jsou zde uvedeny tak, jak mi jednotlivé respondentky odpovídaly na otázky, které byly pokládány ve znění názvů jednotlivých podkategorií. Proto zde v některých vyjádřeních dochází k tomu, že stejné výpovědi jsou uvedeny v různých podkategoriích právě dle toho, kde je respondentka sdělila.

V tabulkách, ve kterých chybí vyjádření, se respondentka k danému tématu nevyjadřovala. Vzhledem k tomu, že data byla získávána polostrukturovaným rozhovorem a nebyly všechny otázky pevně stanoveny, respondentky se mohly dotknout i témat, která jsem neměla předem stanovená.

Tabulka č. 13: Kategorie porozumění respektující výchově

Porozumění respektující výchově			
	RV1	RV2	RV3
Okolnosti počátku aplikace	dostala jsem od kamarádky doporučení; sama jsem vyrůstala v tom, že se mlčelo, když jsem něco provedla, tak jsem tohle bezděky používala	z domova jsem příliš respektu nezažila; chtěla jsem, aby komunikace mezi náma fungovala lépe, než to bylo mezi mnou a mojí mámou; aby ty vztahy mezi náma byly lepší	pocházela jsem z rodiny, kde maminka měla velmi autoritativní přístup a já jsem věděla, že takhle děti vychovávat nechci; taky jsem byla zvyklá se samo-vzdělávat

Význam	je to spíš životní styl, než že by to bylo k použití pro výchovu dětí; tenhle přístup vnímám jako celoživotní práci na sobě, na vztazích	vnímat, že dítě je mi plnohodnotným partnerem a že potřeby mého dítěte jsou stejně důležité, jako mé	znamená pro mě přirozenost, že jsem cítila, že je to přesně to, jak bych si přála, abych byla vychovávaná já
Hlavní pilíře / zásady	nehodnocení lidí vnímám jako základ; rovnocenný přístup k lidem; poskytování konkrétní zpětné vazby ohledně činnosti nebo věci, ale opět nehodnocení toho dítěte; řešit věci, který jsou tady a teď, a nemotat do toho, co se stalo před rokem	nepamatuju si je z kurzu přesně, ale obecně je to o tom, že místo pokynů a příkazů je lepší podávat informaci, případně popsat tu situaci, pozvat ke spoluúčasti; "já sdělení" a empatická reakce	všechno se to schovává pod ten respekt - respektovat to dítě s jeho potřebama, s jeho emocema; samozřejmě vyžaduju, aby ten respekt a úcta byly i vůči mně
Základní dovednosti a principy	empatie; oceňování; popisování toho, co se děje, místo hodnocení; dovednost "stop", což znamená přestat mluvit a dát dítěti prostor, aby se mohlo vyjádřit; přizvání ke spoluúčasti na řešení situace; sdělení o sobě, co já cítím a potřebuju	spolupráce s dětma, na které teď intenzivně pracuji	snažím se nepoužívat slovíčko "ne"; dovednost empatie mi přijde asi nejtěžší; informace, popis; žádné výčitky
Zdroje a propojení s dalšími výchovnými trendy	kurzy a knížka "Respektovat a být respektován"; vzděláním jsem psycholog, takže jsem spoustu věcí věděla už ze školy; během času jsem nakoukla do Nevýchovy; Výchova bez poražených; Naomi Aldort; Koncept kontinua; spojuje se to s mojí prací a sebevzděláváním, zkušenostma z rodinných konstelací	Kopřivovi, Naomi Aldort, Koncept kontinua; občas si zajdu na nějakou přednášku o psychologii, vývoji dítěte; výchova, kterou popisuje Naomi Aldort není tak výrazně odlišná od Kopřivových	kurz efektivního rodičovství, to je takový první level; na kurzu Kopřivových jsem byla několikrát a jsem na ně nejvíc zaměřena; knihy jako "Výchova bez poražených", "Děti za to stojí", "Jak mluvit, aby nás děti poslouchaly"; poslouchám videa osobnostního růstu; konzultujeme s lidma, kteří mají za sebou ty kurzy

Reálná aplikace a vlastní modifikace respektující výchovy	obecně mám pocit, že s tímhle přístupem je všechno dlouhodobý proces, ale zároveň trvalý; četla jsem víc knížek, a ne vždy jsem schopna se se vším z knihy ztotožnit a vím, že tudy pro mě cesta nevede, přesto se mi všechny zmíněné zdroje v tom respektování potkávají	samozřejmě, že máme své modifikace, ale jako můžu vám říct, že léty prověřeno, že když jdeme cestou, kterou Kopřivovi naznačují, tak nám to prostě dobře funguje; my se to učíme stále, je to proces, neustále se to vyvíjí; děti dorůstají, přichází nová a nová témata; rozhodně tento přístup nevnímám jako vedení k anarchii	ono všechny ty knihy, které jsem zmínila, stojí na stejných principech jako "Respektovat a být respektován", jen je to třeba jinak pojmenované; vytáčí mě ty volné výchovy, že to spousta lidí zaměňuje s respektující výchovou
Přesah, hloubka kurzů manželů Kopřivových	respektování, o kterém mluví manželé Kopřivovi je propracovaný do hloubky a posunuje k takovému přesahu, což je důvod, proč v tomto přístupu pokračuju a prohlubuju ho; dovednost ocenění nám hodně pomohla i v partnerském vztahu	žádné vyjádření	jdou hodně do hloubky, mají to propracované za těch 25 let; není to jen respektovat sebe, ale i respektovat přírodu; mají i politický přesah; na kurzech jsou fyzicky přítomní, reagují na ty lidi; sdílení ostatních maminek na kurzu strašně moc pomáhá

Dle výpovědí respondentek se všechny shodují na nepříliš vlídných rodinných podmínkách v jejich dětství, což považují za důvod, proč začaly aplikovat zásady respektující výchovy, viz vyjádření: „*Chtěla jsem, aby komunikace mezi náma fungovala lépe, než to bylo mezi mnou a mojí mámou; aby ty vztahy mezi náma byly lepší.*“ Z jejich vyjádření o významu, hlavních zásadách či dovednostech a principech je zřejmé, jak je respekt a rovnocenný přístup v jejich výchově, ale i v životě, významným. Dokládám vyjádřeními: „*Všechno se to schovává pod ten respekt - respektovat to dítě s jeho potřebama, s jeho emocema*“ a „*Je to spíš životní styl, než že by to bylo k použití pro výchovu dětí.*“ Zároveň respondentky vyjadřovaly nespokojenost s tím, že respektující výchova je často zaměňována s volnou výchovou, viz vyjádření: „*Rozhodně tento přístup nevnímám jako vedení k anarchii.*“ Další významnou zásadou je empatie, nehodnocení lidí či poskytování konkrétní zpětné vazby právě namísto hodnocení. Z principů je zásadní podání informace místo příkazu, popsání situace,

přizvání ke spoluúčasti v řešení situace či sdělení o sobě (poslední viz „*co já cítím a potřebuju*“). Další výčet zásad či principů je k dispozici přímo v tabulce č. 13.

V otázce, z čeho ve svých výchovných postupech čerpají, všechny respondentky zmiňují spousty knih, kurzů a dalších zdrojů, které podle nich stojí na stejných, respektujících, principech. Všechny respondentky absolvovaly kurz “Respektovat a být respektován“ vedený manžely Kopřivovými. Právě tento kurz popisují jako propracovaný a směřující do hloubky, k jakémusi přesahu: „*Není to jen respektovat sebe, ale i respektovat přírodu; mají i politický přesah.*“ Zároveň považují tento přístup za dlouhodobý proces: „*My se to učíme stále, je to proces, neustále se to vyvíjí; děti dorůstají, přichází nová a nová témata.*“

7.1.3.3 Vztah k dětem a mezi dětmi

Tabulka č. 14: *Kategorie vztahu k dětem a mezi dětmi v respektující výchově*

Vztah k dětem a mezi dětmi	RV1	RV2	RV3
Komunikace	daří se nám vykomunikovat i náročný věci, díky empatii; cítím, že je důležitý, aby se syn měl kde vypovídat, takže poslouchám ty jeho zážitky, který nejsou úplně věci, který bych si od někoho cizího poslechla; používáme metakomunikaci, komunikaci o tom, jak spolu budeme komunikovat	snažím se, abychom měly s každou holčičkou zvlášť čas na povídání	poslouchám, co mi chce syn vyprávět, i když mě to třeba absolutně nezajímá, ale prostě pro ty děti je to teď důležité a stěžejní, takže to prostě беру a snažím se v tom najít, co on v tom vidí

Řešení problémů	popíšu, co vidím, pak řeknu, jak já se u toho cítím, pokud jsem v tom zaangażovaná, dám informaci o důsledcích; pokud se mi to podaří, na začátku dám empatii; pak jdeme k tomu "A co s tím uděláme?"; snažíme vytvořit nějakou dohodu; když se jim dá ten prostor, oni samy přijdou s řešením, který by mě třeba nenapadlo	řešíme je na základě pravidel, která si stanovujeme; když si dítě samo stanoví pravidlo, tak ho mnohem lépe akceptuje, než když s návrhem přijde rodič	diskutujeme, snažíme se dojít k něčemu, co bude vyhovovat oběma stranám; máme rodinné rady, kde si sednem, řekneme, jak se daří a popovídáme si o tom, co bych chtěla, aby fungovalo jinak
Odměny a tresty	po kurzu rozhodně ne tresty a rozhodně ne odměny, protože vidím, jak to obrovsky křiví tu vnitřní motivaci	to jsou dva konce jednoho biče; u nás se neodměňuje a netrestá	odměny kazí ty děti, kazí jim vnitřní motivaci, kazí i charakter; u trestů se snažím, aby to byly přirozené důsledky, a ne tresty, protože to takhle v životě funguje
Přístup k emocím	vztek byl poměrně velká výzva, protože syn ho měl v sobě poměrně hodně, ale smířili jsme se s tím, že každý máme jinou míru toho vzteku	žádné vyjádření	všichni jsme byli vychovávaní, že ty emoce mít nemáme, ty špatné emoce... přitom nejsou špatné a dobré emoce; nikdy jsem nechtěla dělat, protože mám 2 kluky, jakože "kluci nebrečí", "nebreč" a podobně
Způsob zacházení s emocemi v praxi	přístup co nám zabírá, je empatie; u dcery zabírá objetí a nechat vyplakat a pak teprve až to opadne, se ptát, co by jí pomohlo; u syna musím volit správná slova, protože chybí ta možnost obejmout, protože vím, že fakt nechce	empatie; popíšu tu situaci	dám mu tu empatii, že ho to asi muselo bolet, co by mu pomohlo; u toho malýho se mi to zvládá v pohodě, když se začne vztekat ten starší, je to náročnější, protože tam jsou projevy té puberty a člověk si to musí v sobě zpracovávat

Rozdíly v chování u jiných dětí a jejich rodičů	vidím velký rozdíl; rivalita, touha po pozornosti; kdo bude úspěšnější a lepší; když se nedaří, sáhnou po telefonu	rozdíl vnímám, holky mi to samy i říkají, že mají pocit, že se s některými dětmi nedá domluvit a spoléhat na to; třeba sousedovic holčička šikanovala naši dceru, buď jí dělala něco nepříjemného nebo si hrály tak, že měla výrazně na vrch	rozdíly vidím, že třeba naši kluci nebyli v životě agresivní, ale ve školce tam ten kousal, ten někoho bouchal; faleš a manipulace od jiných dětí; nedávají takový důraz na přátelství jako naši kluci
---	--	--	--

V této kategorii se budu věnovat vztahu k dětem a mezi dětmi, v čemž hraje důležitou roli otevřená komunikace, která má dle výpovědí prvky respektujícího přístupu. Rodiče se chovají empaticky vůči dítěti, trpělivě mu naslouchají a případně dbají na to, aby měla matka možnost si popovídat s každým dítětem o samotě. Uvádím citaci respondentky, u které můžeme vidět, že i navzdory nezájmu o témata syna v pubertě, je ochotna mu naslouchat a případně se snaží na tom hledat důvody, proč je to pro něho zrovna důležité: „*cítím, že je důležitý, aby se syn měl kde vypovídat, takže poslouchám ty jeho zážitky, který nejsou úplně věci, který bych si od někoho cizího poslechla*“ nebo „*pro ty děti je to teď důležité a stěžejní, takže to prostě беру a snažím se v tom najít, co on v tom vidí.*“

Při řešení problémů má již zmíněná otevřená komunikace s prvky respektu své nezastupitelné místo. Respondentky v těchto situacích používají principy, o kterých jsem mluvila v předcházející tabulce č. 13 a snaží se dojít k dohodě, která bude vyhovovat všem. Jedna z respondentek dokládá, že si všichni společně stanovují pravidla, přičemž dodává, že: „*když si dítě samo stanoví pravidlo, tak ho mnohem lépe akceptuje, než když s návrhem přijde rodič.*“ Není sama, kdo dává dítěti možnost se projevit: „*když se jim dá ten prostor, oni samy přijdou s řešením, který by mě třeba nenapadlo.*“ Dále se všechny respondentky shodly, že u emočně vypjatých situací vyjadřují dítěti především empatii a poté s ním mluví: „*až to opadne, se ptát, co by jí pomohlo.*“ Jedna z respondentek sdílela respektující přístup, který zastává i k emocím: „*nikdy jsem nechtěla dělat, protože mám 2 kluky, jakože "kluci nebrečí", "nebreč" a podobně.*“

Významný je postoj rodičů zastávající respektující výchovu k užívání odměn a trestů. Dle výpovědí respondentek se rozhodně nevyužívají tresty ani odměny: „*to jsou*

dva konce jednoho biče.“ Odměny podle nich kazí vnitřní motivaci, jak dokládá vyjádření jedné z respondentek u následující kategorie: „*děda dělá s kluky dřevo, kluky to baví, a pak jim za to dá dvě stovky jako odměnu...*“ (následuje podrobnější vyjádření vyjmuté přímo z rozhovoru:) „*...potom už se to dostalo do fáze, kdy Rád'a přišel a ptal se dědy, jestli nechce pomoci se dřevem, a svým způsobem to bylo proto, že potřeboval peníze, už to nebylo takové to čisté.*“ Místo trestů se respondentky snaží, aby to byly přirozené důsledky.

Rozdíly v chování u jiných dětí a jejich rodičů jsou dle výpovědí respondentek zřejmé. Rozdíly vnímají především v chování, které postrádá prvky respektu, jako je např. rivalita, faleš, manipulace, touha po pozornosti apod. Jedna z respondentek dodává, že rozdílů si všimají i samy děti: „*Holky mi to samy i říkají, že mají pocit, že se s některými dětmi nedá domluvit a spoléhat na to.*“

7.1.3.4 Další důležité aspekty respektující výchovy

Tabulka č. 15: Kategorie dalších důležitých aspektů v respektující výchově

Další důležité aspekty respektující výchovy			
	RV1	RV2	RV3
Respekt k dětem	jsou to bytosti, který jsou stejně hodnotný, jako my; my jen máme o 20-30 let více zkušeností, než oni; od dětí se můžeme ledacos učit; rodiče jsou jen průvodci těch dětí; děti by měly dostat prostor se naučit to, co chtějí a to, co potřebují a ne to, co já si myslím, že by ony měly umět	snažím se vnímat, že dítě je mi zároveň	všichni dítě považují za jiný živočišný druh, který se prostě musí nějakým způsobem vychovávat, nejlépe cukr a bič, přitom dítě je taky osoba; rovnocenný přístup, ale ne úplně jako kamarád, je to o nastavování a dodržování těch hranic
Role otce ve výchově	táta se zapojuje plnohodnotně; hodně nám pomohlo, že jsme kurz absolvovali spolu a to dvakrát; máme v podstatě shodnej přístup	táta je s holkama odpoledne, když já pracuju a je to pro něho důležitý čas; tatínek má stejný přístup k dětem, jsme respektující rodina	tatínek funguje, věnuje se jim; nejsme oba dva úplně na stejné vlně, ale snaha tam je; myslím, že by respektující přístup chtěl mít, nicméně ty vzorce z dětství jsou

			tam asi silnější
Prarodiče a jejich reakce na způsob výchovy	k dědovi si chodí pro koncentrovanou pozornost, když si hrajou, ale nejsou tam nastaveny žádný hranice; nedá se říct, že by tam někdo výchovně zasahoval	babička je ryze mocenská a změnit se to nedá; ona to tak má a nelze než respektovat	babička s dědou jsou daleko; když tam jsme, narušují nám to, že třeba děda dělá s kluky dřevo, kluky to baví, a pak jim za to dá dvě stovky jako odměnu
Čas, kdy nejsem s dětmi	čas na sebe určitě mám; všelijaký kurzy, přednášky, semináře; cvičím Čchi-kung; zahrádka; škola, kterou jsme založili	bud' jsem v práci nebo jedu třeba někam na kurz, jinak jsem s dětmi hodně	naučila jsem se respektovat sebe a své potřeby a zájmy; mám přátele výborný; chodíme do kina, divadla, máme ty babince; lektorujeme s kolegyní
Uplatňování principů respektující výchovy od staršího věku dítěte	u dcery to plynulo samo v těch 3 letech, bylo to velmi jednoduchý přejít; u syna to bylo pomalejší, má ADHD, tam jsme to neuměli hned uplatnit v maximální kapacitě, co bylo možný; u starších dětí je to náročnější	žádné vyjádření (začala totiž ve 4 měsících)	bylo to super; vždycky budu děkovat za to, že jsem se s tím potkala takhle brzo; mohla jsem si to v sobě pomaličku zpracovávat a zpracovávat a bylo to takové přirozené
Způsob spaní	v určitým období jsme spali všichni 4 v ložnici, zhruba v předškoláku se přestěhovaly do svého pokoje, ten impulz přišel od nich	spí s náma v posteli, jedna z jedné strany, druhá z druhé; dříve jsme měli postel pro 5 lidí, ale nejstarší dcera v 9 letech usoudila, že už s náma spát nechce, dožrála k tomu	žádné vyjádření

I respektující výchova má několik důležitých aspektů. Již několikrát zmiňovaný respekt k dětem a rovnocenný přístup je opravdovým základem: „*všichni dítě považují za jiný živočišný druh, který se prostě musí nějakým způsobem vychovávat, nejlépe cukr a bič, přitom dítě je taky osoba.*“ Jedna z respondentek přirovnává rodiče k průvodcům dětí a dále rozvádí: „*děti by měly dostat prostor se naučit to, co chtějí a to, co potřebují a ne to, co já si myslím, že by ony měly umět.*“ Přesto je důležité nastavování a dodržování hranic mezi rodičem a dítětem. Respekt a nastavování hranic

souvisí i s tím, že si ve většině případů respondentky jsou schopny najít čas na sebe samou: „*naučila jsem se respektovat sebe a své potřeby a zájmy.*“

Následující otázky se dotýkaly péče dalších osob, které se na výchově dětí kromě matky podílejí. Ve dvou ze tří případů se respondentky shodly na stejném respektujícím přístupu k dětem, u třetího případu se objevuje snaha: „*myslím, že by respektující přístup chtěl mít, nicméně ty vzorce z dětství jsou tam asi silnější.*“

Při rozhovoru s respondentkami o prarodičích bylo znatelné určité vymezování se vůči jejich výchovným zásahům. Prarodiče zastávají odlišný způsob výchovy, jak ostatně dokazují i důvody respondentek, proč začaly s respektující výchovou z tabulky č. 13. I zde se ovšem objevuje respekt ze strany matek vůči prarodičům: „*babička je ryze mocenská a změnit se to nedá; ona to tak má a nelze než respektovat.*“

Z výpovědí respondentek dále vyplývá, že uplatňování principů respektující výchovy je snadnější u mladších dětí, viz výpověď respondentky RV3: „*vždycky budu děkovat za to, že jsem se s tím potkala takhle brzo.*“ Pro upřesnění pokračuji její citací přímo z rozhovoru: „*neumím si představit, tak jak říkají na kurzu maminky, že už mají doma třeba dvanáctiletého syna. Protože něco měnit teď u toho puberťáka, kdybych ho 12 let vychovávala cukrem a bičem a výhružkami a tady tím vším... já si to neumím představit. Musí to být strašně náročný.*“

U tématu spánku, který u těchto respondentek sám vyplynul z rozhovorů, dochází ke shodě, že když byly děti mladší, spali všechny děti a rodiče pohromadě. Z výpovědí je patrné, že děti, které už byly dostatečně nasyceny společného spánku s rodiči, samy odešly (viz „*nejstarší dcera v 9 letech usoudila, že už s náma spát nechce, dožrála k tomu*“ nebo „*zhruba v předškoláku se přestěhovaly do svého pokoje, ten impulz přišel od nich*“). Také můžeme vidět, že věk, kdy dítě samo usoudilo, že už chce odejít, je velice individuální.

7.1.3.5 Shrnutí

Z výpovědí respondentek je zřejmé, že základním tématem je respekt k dětem, ale i rodičům, tedy rovnocenný přístup, který je některými respondentkami nazýván jako partnerský. Zároveň je ale nezbytné nastavování hranic. Důležitým tématem je komunikace s dítětem, kde matky popisují výčet dovedností a principů, jako je např. empatie, popis, informace, spoluúčast dítěte na řešení problému, já-sdělení atd. Při

řešení problémů hledají všem vyhovující řešení společně všichni zúčastnění. Respondentky mají pochopení pro emoce dětí, nepopírají je a empaticky reagují. Dále mají dotazované jednoznačný postoj k odměnám a trestům, které ve výchově zásadně nepoužívají. Taktéž popisují určitý přesah kurzů Respektovat a být respektován, např. do politiky či respektování přírody. Z dostupných výpovědí patrné, že každá matka spí společně s dětmi.

8 Diskuse

V mé bakalářské práci jsem se zamýšlela nad tím, v čem matky spatřují podstatu výchovného trendu, v čem se shodují a liší jednotlivé výchovné trendy, z jakých důvodů matky začaly aplikovat výchovný trend, a jestli existují rozdíly a shody mezi teoretickými východisky a reálnou aplikací výchovného trendu rodiči, dále.

V rámci diskuse budu odpovídat na výzkumné otázky, které byly stanoveny na počátku výzkumného šetření. U první a čtvrté výzkumné otázky se budu věnovat všem třem zkoumaným trendům postupně. U zbývajících výzkumných otázek už z podstaty těchto otázek zahrnu všechny trendy dohromady.

Výzkumná otázka č. 1: Jaké jsou hlavní prvky jednotlivých výchovných trendů v popisu rodiči?

Nejprve se budu věnovat kontaktnímu rodičovství. V tomto výchovném trendu patří mezi hlavní prvky především napojení se na dítě, naslouchání jeho potřebám, respektování jeho potřeb, ale i svých, s čímž souvisí hledání vlastní cesty, vlastního způsobu výchovy a fungování, jež vyhovuje všem členům domácnosti. Dále se v popisu trendu ve výpovědích objevily prostředky KR, jako je kojení na požádání, nošení dětí či jiný způsob přemísťování se s dítětem, jež ovšem vyhovuje jak dítěti, tak rodiči, pak se významně objevuje společný spánek, reakce matky na signály dítěte, tedy důvěra v jeho pláč, a bonding, i když ten nepříliš výrazně. Jako další prvky ve výpovědích spatřuji důvěru mezi matkou a dítětem, zapojení otce do výchovy a v otázkách výživy snaha nenutit dítě do jídla, tedy opět respektování jeho potřeb.

U výchovného trendu Nevýchovy je ve výpovědích matek důležitým prvkem respekt k sobě sama i ostatním, což souvisí s hledáním vlastní vyhovující cesty fungování s dítětem v domácnosti. Dále je stěžejním prvkem partnerský přístup k dětem, rovnocenný vztah. Partnerský přístup se velmi prolíná do komunikace, kde je důležitým prvkem společné hledání řešení problému a stanovení pravidel, přičemž výsledek musí vyhovovat všem podílejícím se členům. Rodič je dle výpovědí v roli moderátora při řešení problémů, v nichž není sám přímým aktérem. Dále je významným prvkem důvěra, volný průchod dětských emocí, pravidla v jídle a společný spánek. Samozřejmě také principy Nevýchovy.

U respektující výchovy spatřuji za důležité prvky dle výpovědí matek respekt k sobě i ostatním, respektování potřeb a emocí dítěte, a rovnocenný, tedy partnerský přístup k dětem. Dále dovednosti a principy - mezi nejdůležitější patří empatie, absence hodnocení, spoluúčast dítěte, dát dítěti prostor při řešení problému a mnoho dalších. Při řešení problému se směřuje ke společné dohodě, která má vyhovovat všem a problémy se řeší společně se všemi zúčastněnými. Velmi výrazným prvkem je absence trestů a odměn ve výchově. V neposlední řadě mezi prvky výchovy patří společné spaní rodičů a dětí a přesah do jiných témat, jako např. politických či přírodních.

Výzkumná otázka č. 2: V jakých aspektech se v praxi shodují a liší jednotlivé výchovné trendy, tedy kontaktní rodičovství, nevíchova a respektující výchova?

Nejprve budu mluvit o shodách, které jsem našla ve všech třech výchovných trendech. Nejvýznamnější shodou je vzájemný respekt a rovnocenný přístup mezi rodiči a dětmi, což souvisí se zřetelným respektováním vlastních potřeb a zájmů všech členů. Dále na to navazuje zjištění, že se rodiče napříč všemi výchovnými trendy snaží hledat vlastní cestu, která bude vyhovovat všem členům domácnosti a nejdou slepě po doporučeních, které by se "měla" dodržovat. Otec má ve všech trendech významnou pozici. Důležitá shoda se objevila ve způsobu spánku, kdy všechny respondentky spí společně s dětmi, tudíž žádné dítě nespí odděleně ve vlastním pokoji, pokud samo nechce. Nyní se dostávám ke shodám všech matek, avšak s malými rozdíly. Respektování dětí se prolíná i do sféry přístupu k emocím, kdy všechny matky vyjadřují pochopení a empaticky reagují, avšak objevuje se malý rozdíl ve způsobu následné reakce. Po přijetí emocí se u matek zastávajících Nevýchovu a respektující výchovu dostávají matky k mluvení s dětmi o problému, jež emoce vyvolal. Matky zastávající trend kontaktního rodičovství na následné mluvení nekladly takový důraz, což ale může být způsobeno obecně nižším věkem dětí respondentek. U KR se ovšem komunikuje jiným způsobem. Co se týče mluvení, u Nevýchovy a respektující výchovy je systém komunikace s dítětem propracovaný – mají principy a v případě respektující výchovy i dovednosti. U kontaktního rodičovství se takové zaměření na komunikaci neobjevuje, což koresponduje s danými teoretickými východisky. Za důležitější zde pozoruji kontakt s dětmi, kterým samozřejmě také komunikují, ale jiným způsobem. U KR je způsobem komunikace pláč dítěte a reakce matky na něj, což souvisí s věkem dítěte, na který se KR převážně zaměřuje. Nyní se dostávám k tématům, u nichž nemám vyjádření ze všech trendů, což většinou znamená, že v daném trendu nejsou stěžejní, nebo to také

může znamenat, že se k tématu, vzhledem k metodě získávání dat, matky pouze nevyjádřily. Mezi taková témata patří např. kojení a bonding, jež jsou typická pro KR. U tohoto tématu může být důvodem neřešení matkami z jiných výchovném trendů obecně starší věk jejich dětí. Dalšími podobnými tématy je výživa dětí, nošení dětí, k čemuž se vyjadřovaly matky KR a Nevýchovy. Zde je nesrovnalost vyjádření způsobena zaprvé vlivem okruhů připravených k rozhovoru, jež byly u každého trendu trochu jiné, právě dle témat, kterými se daný trend zabývá, dále vlivem tematiky jednotlivých trendů a v neposlední řadě současným věkem dětí respondentek, jež je u RV obecně nejvyšší. I přesto se v otázkách výživy respondentky KR a NV, až na malou výjimku u NV, shodují v určitém respektu potřeb dětí, kdy jim např. nenutí jídlo, pokud ho nechtějí. V otázkách týkajících se nošení dětí se respondentky KR vyjadřovaly ke způsobu provedení, tedy většinou šátku a nosítku, avšak převažovalo respektování potřeb dítěte. U NV se matky vzhledem ke staršímu věku dětí, než u KR, vyjadřovaly k názoru, který děti chovají vůči matkám právě při přemísťování se. Dalšími tématy jsou sourozenecké vztahy a způsob hry, kterým se velmi věnovaly respondentky NV.

Můžeme tedy říci, že se všechny tři výchovné trendy obecně shodují v respektujícím přístupu k dětem, rodičům, životu. Rozdíl se objevují v určitých praktikách, prostředcích, jež jsou typické např. jen pro určitý trend.

Výzkumná otázka č. 3: Jaké jsou důvody počátku aplikace výchovného trendu rodiči a jaké jsou další aspekty matek zastávajících jednotlivé výchovné trendy?

Obecně mohu vyvodit, že nejčastějším důvodem počátku aplikace výchovného trendu byly špatné zkušenosti matek z dětství. Tento důvod dominoval u RV, kde se na něm shodly všechny respondentky, ale jednou se vyskytl i u respondentky KR i u respondentky NV. Dalším důvodem, jež dominoval tentokrát u matek NV, byly nesnáze v komunikaci s dětmi, kdy např. matky začaly na děti křičet, ale cítily, že to není správné. S tím ve dvou případech souvisí i zjištění, že si matky uvědomovaly, že to je jejich vlastní problém, že na dítě křičí. U ostatních matek byla aplikace trendu začata intuitivně, což je převážně názor matek KR, kdy až zpětně zjistily, že to, co dělají, se jmenuje KR.

Můžeme tedy říci, že aplikace každého výchovného trendu vychází většinou ze specifických důvodů, jež korespondují s tím, na co je daný trend zaměřen, tedy u

Nevýchovy typicky komunikace, u KR matky často začínají přirozeně pravděpodobně díky mateřskému citu a u RV pravděpodobně proto, že právě respekt matkám samotným v průběhu dětství chyběl a chtějí se mu naučit, aby netraumatizovaly vlastní děti.

Respondentky mají převážně vysokoškolské vzdělání, jsou vdané, bydlí ve městě v bytě a pracují buď v pomáhajících profesích či provádí administrativní činnost. Všechny uvedené aspekty jsou ty, které z celého výzkumného vzorku nejvíce převažují.

Výzkumná otázka č. 4: Jaké jsou rozdíly a shody mezi teoretickými východisky a reálnou aplikací výchovného trendu rodiči?

Nyní budu odpovídat v rámci trendu kontaktní rodičovství. Teoretické zdroje říkají, že jeho podstatou je naslouchání potřebám dítěte, což matky jednoznačně ve výpovědích potvrzují. Dále z dostupné teorie vyplývá, že je potřeba, aby si každá rodina našla vlastní cestu, jak dítě vychovávat, jež vyhovuje všem členům rodiny, a také, že často dochází k intuitivnímu uplatňování praktik kontaktního rodičovství, protože to je pro matky přirozené. I tato tvrzení jsou respondentkami potvrzena. Jako stěžejní je v teoretických zdrojích považován vyvážený osobní život, tedy že by se matky měly věnovat samy sobě a odpočívat. S tím se spojuje důležitá role otce, jenž by matce měl pomáhat s péčí o dítě, aby si mohla sama odpočinout. Z výpovědí vyplývá, že respondentky respektují své zájmy a potřeby a mají na sebe čas, přičemž se zapojuje velmi i otec. Dále jsou v teorii zmíněné prostředky kontaktního rodičovství, mezi něž patří dlouhodobé kojení na požádání dítěte, nošení dětí v nosítku či šátku, společný spánek rodičů s dětmi, bonding a důvěra matky v pláč dítěte. Respondentky ve výpovědích mluvily o všech těchto prostředcích a jejich výpovědi se shodovaly s tvrzeními v teorii, až na malé rozdíly. U tématu společného spánku nemluvily o synchronizaci spánkových cyklů s dítětem, avšak nevylučují, že ho respondentky nezažívají, a že je možné, že se o něm pouze nevyjádřily. O tématu týkajícím se bondingu se matky sice vyjadřovaly, že proběhl a jak, avšak není mu připisovaný takový životní význam, jako v teoretických zdrojích. Což ovšem nemusí znamenat, že pro respondentky takto důležitý není. Je pravděpodobné, že se o tom pouze nezmínily.

Nyní se dostávám k výchovnému trendu nevychova. Teoretické zdroje říkají, že nevychova není návodem na dítě. Stojí na respektu dětí, ale i rodičů, což vyjadřuje rovnocenný vztah, kde oboustranně vnímají své potřeby. V nevychově je to nazváno jako partnerský přístup, který je založen především na důvěře. Matky tyto informace

potvrzují. Dále je dle teorie důležitým pilířem komunikace, kterou specifikují jako otevřenou. Matky ji také považují za důležitý pilíř, avšak ji nespecifikují jako otevřenou, spíše jako partnerskou. Což ale dle mého názoru ve své podstatě vyjadřuje to samé. Dalším tématem jsou principy, které ovšem nemohu teoreticky více popsat a zároveň matky je také nechtěly příliš zmiňovat. Co se týče vnitřních hranic, které jsou dle teorie považovány za důležitý pilíř, ve výpovědích o tomto tématu mluvila pouze jedna respondentka a velice okrajově, což by mohlo vést k názoru, že vlastně nejsou tak důležité. Myslím si ovšem, že pro ně důležité jsou, jen je už mají zapracované v jejich fungování natolik, že o nich přímo nemluví. Můžeme to vidět např. v tématech týkajících se respektu k sobě sama, respektive ke všem členům domácnosti, protože dle výpovědí kladou velký důraz na to, co vyhovuje všem, a také hledání času na sebe samou. Dalším pilířem dle teorie je nápodoba, kterou matky explicitně nezmiňovaly, avšak dá se odvodit, že k tomu směřují. To, že se od rodičů dítě opravdu učí, dokládá výpověď respondentky: „*na hřišti třeba děti házej písek, tak můj syn se to tam snaží vyřešit nebo i moderovat.*“ Společným tématem popsaném v teorii a zmíněným respondentkami je věnování se sourozeneckým vztahům a řešení sourozeneckých neshod z pozice rozhodčího, či dle výpovědi z pozice moderátora. Dalším tématem je výživa dětí a pravidla v ní. Dle teorie by se děti měly samy naučit zodpovědnosti za to, co jí a matka by na to s nimi měla společně přijít, pomoci jim. Z rozhovorů vyplynulo, že dvě z respondentek jsou pravděpodobně v odlišné fázi procesu. Jedna z respondentek klade důraz na to, aby děti jedly vědomě, společně a bavily se u toho. Druhá z respondentek žádná pravidla neudává, každý jí, kdy chce a co chce. Z čehož vyplývá, že první z matek je pravděpodobně ve fázi „společně na to s nimi přijít“ a druhá z matek pravděpodobně může být ve fázi, kdy jsou děti již samy zodpovědné za jejich výživu. V poslední řadě bych chtěla zmínit modifikace zásad nevychovy matkami oproti teoretickým východiskům. Jedna z matek říká, že není potřeba se vždy na všem dohodnout, jak dle jejich slov říká nevychova. Druhá z matek zmínila, že dítě již nevnímá jako opravdového partnera, že toto pojetí se u ní v průběhu času změnilo.

Dostávám se k respektující výchově, jejíž teoretická východiska zdůrazňují vzájemný respekt rodičů a dětí, tedy rovnocenný vztah. Nazývají to partnerským přístupem, kterým však není myšlen kamarádský vztah. Důležité je totiž nastavování hranic. Výpovědi matek s těmito tvrzeními souhlasí. Pouze nemluví o způsobu nastavování hranic tak, jak je to v literatuře. To ovšem může znamenat, že se o tom

pouze při rozhovoru nezmínily. Osobně předpokládám, že nastavují hranice společně s dětmi, už jen dle výpovědí týkajících se vzájemného respektu, některých dovedností, způsobu řešení problému atd. Dalším velkým tématem v teorii je komunikace. Matky využívají všechny efektivní komunikační dovednosti popsané v literatuře, pouze žádná z nich nezmínila dovednost „možnost volby“ a „dvě slova.“ Komunikační principy se shodují v teorii a výpovědích všechny kromě principu „šetřit slovy“ a „hlídat tón hlasu.“ Což opět může znamenat, že se o tom pouze matky nevyjádřily. Já-výrok a společné vytváření dohod a pravidel, které budou pro všechny přijatelné, jsou témata, jež se shodují v teorii i praxi. Stejná shoda se objevuje u přístupu k emocím, způsobu zacházení s nimi v praxi a také postojem k odměnám a trestům. Také je v obou popisech trendu zmíněn přesah, v tomto případě politický.

Z uvedeného porovnání vyplývá, že teoretická východiska a reálná aplikace se shoduje ve všech výchovných trendech, až na několik nuancí, jejichž odlišnost není z rozhovorů jistě doložitelná. Nyní budu odpovídat v rámci trendu kontaktního rodičovství. Teoretické zdroje říkají, že jeho podstatou je naslouchání potřebám dítěte, což matky jednoznačně ve výpovědích potvrzují. Dále z dostupné teorie vyplývá, že je potřeba, aby si každá rodina našla vlastní cestu, jak dítě vychovávat, aby to vyhovovalo všem členům rodiny, a také že často dochází k intuitivnímu uplatňování praktik kontaktního rodičovství, protože to je pro matky přirozené. I tato tvrzení jsou respondentkami potvrzena. Jako stěžejní je v teoretických zdrojích považován vyvážený osobní život, tedy že by se matky měly věnovat samy sobě a odpočívat. S tím se spojuje důležitá role otce, jenž by matce měl pomáhat s péčí o dítě, aby si mohla sama odpočinout. Z výpovědí vyplývá, že respondentky respektují své zájmy a potřeby a mají na sebe čas, přičemž se velmi zapojuje i otec. Dále jsou v teorii zmíněné prostředky kontaktního rodičovství, mezi něž patří dlouhodobé kojení na požádání dítěte, nošení dětí v nosítku či šátku, společný spánek rodičů s dětmi, bonding a důvěra matky v pláč dítěte. Respondentky ve výpovědích mluvily o všech těchto prostředcích a jejich výpovědi se až na malé rozdíly shodovaly s tvrzeními v teorii. U tématu společného spánku nemluvily o synchronizaci spánkových cyklů s dítětem, avšak nevyklučují, že ho respondentky nezažívají, a že je možné, že se o něm pouze nevyjádřily. O tématu týkajícího se bondingu se matky sice vyjadřovaly, že proběhl, a jakým způsobem, avšak není mu připisovaný takový životní význam jako v teoretických zdrojích. Což ovšem

nemusí znamenat, že pro respondentky takto důležitý není. Je pravděpodobné, že se o tom pouze nezmínily.

Nyní se dostávám k výchovnému trendu Nevýchova. Teoretické zdroje říkají, že Nevýchova není návodem na dítě. Stojí na respektu dětí, ale i rodičů, což vyjadřuje rovnocenný vztah, kde aktéři oboustranně vnímají své potřeby. V Nevýchově je to nazváno jako partnerský přístup, který je založen především na důvěře. Matky tyto informace potvrzují. Dále je dle teorie důležitým pilířem komunikace, kterou specifikují jako otevřenou. Matky ji také považují za důležitý pilíř, avšak nespecifikují ji jako otevřenou, ale spíše jako partnerskou. Což ale dle mého názoru ve své podstatě vyjadřuje to samé. Dalším tématem jsou principy, které ovšem nemohu teoreticky více popsat a zároveň matky je také nechtěly příliš zmiňovat. Co se týče vnitřních hranic, které jsou dle teorie považovány za důležitý pilíř, ve výpovědích o tomto tématu mluvila pouze jedna respondentka a velice okrajově, což by mohlo vést k názoru, že vlastně nejsou tak důležité. Myslím si ovšem, že pro ně důležité jsou, jen je už mají zapracované v jejich fungování natolik, že o nich přímo nemluví. Můžeme to vidět např. v tématech týkajících se respektu k sobě sama, respektive ke všem členům domácnosti, protože dle výpovědí kladou velký důraz na to, co vyhovuje všem, a také si hledají čas na sebe samu. Dalším pilířem dle teorie je nápodoba, kterou matky explicitně nezmiňovaly, avšak dá se odvodit, že k tomu směřují. To, že se od rodičů dítě opravdu učí, dokládá výpověď respondentky: „*na hřišti třeba děti házej písek, tak můj syn se to tam snaží vyřešit nebo i moderovat*“. Společným tématem popsaném v teorii a zmíněným respondentkami je věnování se sourozeneckým vztahům a řešení sourozeneckých neshod z pozice rozhodčího, či dle výpovědi z pozice moderátora. Dalším tématem je výživa dětí a pravidla v ní. Dle teorie by se děti měly samy naučit zodpovědnosti za to, co jí a matka by na to s nimi měla společně přijít, pomoci jim. Z rozhovorů vyplynulo, že dvě z respondentek jsou pravděpodobně v odlišné fázi procesu. Jedna z respondentek klade důraz na to, aby děti jedly vědomě, společně a bavily se u toho. Druhá z respondentek žádná pravidla neudává, každý jí, kdy chce a co chce. Z toho vyplývá, že první z matek je pravděpodobně ve fázi „společně na to s nimi přijít“ a druhá z matek pravděpodobně může být ve fázi, kdy jsou děti již samy zodpovědné za jejich výživu. V poslední řadě bych chtěla zmínit, jak matky modifikují zásady Nevýchovy oproti teoretickým východiskům. Jedna z matek říká, že není potřeba se vždy na všem dohodnout, jak říká Nevýchova. Druhá z matek zmínila, že

dítě již nevnímá jako opravdového partnera, že toto pojetí se u ní v průběhu času změnilo.

Dostávám se k respektující výchově, jejíž teoretická východiska zdůrazňují vzájemný respekt rodičů a dětí, tedy rovnocenný vztah. Nazývají to partnerským přístupem, kterým však není myšlen kamarádský vztah. Důležité je totiž nastavování hranic. Výpovědi matek s těmito tvrzeními souhlasí. Pouze nemluví o způsobu nastavování hranic tak, jak je to v literatuře. Osobně předpokládám, že nastavují hranice společně s dětmi, už jen dle výpovědí týkajících se vzájemného respektu, některých dovedností, způsobu řešení problému atd. Dalším velkým tématem v teorii je komunikace. Matky využívají všechny efektivní komunikační dovednosti popsané v literatuře, žádná z nich ale nezmínila dovednost „možnost volby“ a „dvě slova“. Komunikační principy se shodují v teorii a výpovědích všechny kromě principu „šetřit slovy“ a „hlídat tón hlasu“. Což opět může znamenat, že se o tom pouze matky nevyjádřily. Já-výrok a společné vytváření dohod a pravidel, které budou pro všechny přijatelné, jsou témata, jež se shodují v teorii i v praxi. Stejná shoda se objevuje v přístupu k emocím, způsobu zacházení s nimi v praxi a také postojem k odměnám a trestům. Také je v obou popisech trendu zmíněn přesah, v tomto případě politický.

Z uvedeného porovnání vyplývá, že teoretická východiska a reálná aplikace se shodují ve všech výchovných trendech, až na několik nuancí, jejichž odlišnost není z rozhovorů jistě doložitelná.

8.1 Limity výzkumu

Provedený výzkum je pouze sondou do současných výchovných trendů, tudíž k jakýmkoliv generalizacím by bylo zapotřebí dalšího zkoumání na větším výzkumném vzorku. Další limit výzkumu spatřuji ve stručných odpovědích respondentek na otázky týkající se principů Nevýchovy z toho důvodu, aby nevynesly informace ze

zpoplatněného kurzu. Určitý limit spatřuji také v různorodém aktuálním věku dětí respondentek, který bezpochyby ovlivňuje aktuální naladění respondentek, typ problémů, který často řeší a z toho důvodu i výpovědi v rozhovorech. Dalším limitem může být rozdílná doba, kdy jednotlivé respondenty zásady daného trendu ve výchově aplikují, což může určovat jejich současný náhled a hloubku porozumění výchovným trendům a také dosavadní zkušenosti respondentek s aplikací.

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaká je hlavní podstata jednotlivých výchovných trendů, jak jsou vzájemně jednotlivé trendy propojeny, a v čem se shodují a rozcházejí. Lze konstatovat, že cíl práce byl splněn, protože výsledky výzkumu ukazují, že podstatu všech výchovných trendů spatřují respondentky v podobných aspektech, tedy především v respektování potřeb dítěte i rodiče, rovnocenném vztahu s dítětem a způsobu komunikace, jež má u Nevýchovy a respektující výchovy prvky partnerského přístupu k dítěti, a u kontaktního rodičovství znamená především napojení se na dítě a důvěru v jím vysílané signály. Trendy se tedy v mnohém podobají. Od ostatních trendů se liší především kontaktní rodičovství, a to z důvodu typicky používaných prostředků jako je např. nošení dítěte. I přesto se jeden prostředek kontaktního rodičovství, společný spánek rodičů s dětmi, zřetelně vyskytl u všech tří zkoumaných trendů. Jiné významné rozdíly mezi trendy jsem nepozorovala, pouze určité nuance. Doporučuji provést další výzkumy na větším výzkumném vzorku, jež ověří mnou zjištěné výsledky.

Seznam literatury

- Čábalová, D. (2011). *Pedagogika*. Praha: Grada
- Čáp, J. & Mareš, J. (2007). *Psychologie pro učitele* (2. vyd.). Praha: Portál.
- Dibbern, J. (2014). *Miminka v bezpečí: průvodce pro odvážné rodiče* (B. Berlinger (Nosálková) překl.). Praha: DharmaGaia. (Originál byl publikován v roce 2004 s názvem *Geborgene Babys*)
- Dunovský, J. et al. (1999). *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Praha: Grada.
- Gutman, L. (2013). *Mateřství a setkání ženy s vlastním stínem: životní krize a emocionální revoluce* (D. Moralesová & P. Hroch, překl.). Praha: Maitrea. (Originál byl publikován v roce 2003 s názvem *Maternidad y el encuentro con la propia sombra*)
- Hartl, P. & Hartlová, H. (2010). *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* (4. vyd.). Praha: Portál.
- Kemme, S., Hanslmaier, M., & Pfeiffer, C. (2014). Experience of Parental Corporal Punishment in Childhood and Adolescence and its Effect on Punitiveness. *Journal of Family Violence*, 29(2), 129–142. doi: 10.1007/s10896-013-9564-3
- Kohn, A. (2019). *Bezpodmínečné rodičovství: cesta od odměn a trestů k lásce a porozumění* (M. Vlachová, překl.). Praha: Malvern. (Originál byl publikován v roce 2005 s názvem *Unconditional Parenting*)
- Kohoutek, R. (2002). *Základy užité psychologie*. Brno: Akademické nakladatelství CERM.
- Kopřiva, P., Nováčková, J., Nevolová, D. & Kopřivová, T. (2017). *Respektovat a být respektován* (3. vyd.). Kroměříž: Spirála.
- Kraus, B. (2014). *Společnost, rodina a sociální deviace*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- Lacinová, L. & Škrdlíková, P. (2008). *Dost dobří rodiče aneb drobné chyby ve výchově povoleny*. Praha: Portál.
- Lewin, K., Lippitt, R., & White, R.K. (1939). Patterns of aggressive behavior in experimentally created social climates. *Journal of Social Psychology*, 10(2), 271-299.

- Malach, J. (2007). *Teorie výchovy pro pedagogické studium*. Ostrava: Ostravská univerzita.
- Mertin, V. (2013). *Výchova bez trestů*. Praha: Wolters Kluwer.
- Novák, T. (2013). *Jak vychovávat sebevědomé dítě*. Praha: Grada.
- O'Mara, P. & McConnell, J. (2013). *Přirozený rodinný život* (V. Bohuslavová, překl.). Praha: Malvern. (Originál byl publikován v roce 2000 s názvem *Natural Family Living: The Mothering Magazine Guide to Parenting*)
- Prekop, J. & Schweizer, CH. (2015). *Děti jsou hosté, kteří hledají cestu* (7. vyd., K. Lišková, překl.). Praha: Portál. (Originál byl publikován v roce 1999 s názvem *Kinder sind Gäste, die nach dem Weg fragen*)
- Říčan, P. (2013). *S dětmi chytře a moudře*. Praha: Portál.
- Sears, W. & Sears, M. (2018). *Kontaktní rodičovství: rozumná cesta k pochopení a výchově dětí* (2. vyd., M. Pěničková překl.). Praha: Argo. (Originál byl publikován v roce 2001 s názvem *The Attachment Parenting Book: A Commonsense Guide to Understanding and Nurturing Your Child*)
- Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání* (2. vyd.). Praha: Karolinum.

Internetové zdroje

Centrum Nevýchovy, s.r.o. (2019). Jak se můžu s dítětem domlouvat, když ještě nemluví? [website]. Získáno 25.7.2019 z: https://otevrene.nevychova.cz/article/75-kdyz-deti-jeste-nemluvi?_ga=2.149589366.1129553498.1563788795-1714647558.1540811090

Centrum Nevýchovy, s.r.o. (2019). Jak to má Nevýchova s hranicemi? Děti potřebují hranice [website]. Získáno 27.7.2019 z: https://otevrene.nevychova.cz/article/71-nevychova-a-hranice?_ga=2.209798613.1129553498.1563788795-1714647558.1540811090

Centrum Nevýchovy, s.r.o. (2019). Na moje dítě tohle nefunguje [website]. Získáno 28.7.2019 z: <https://otevrene.nevychova.cz/article/73-na-moje-dite-tohle-nefunguje>

Centrum Nevýchovy, s.r.o. (n.d.). Být ten druhý: Když si nejdůležitější člověk v tvém životě přivede domů novou lásku [blog post]. Získáno 4.7.2019 z: <https://www.nevychova.cz/blog/byt-ten-druhy/>

Centrum Nevýchovy, s.r.o. (n.d.). Celý svět se přece netočí kolem dětí, anebo jo? [blog post]. Získáno 4.7.2019 z: <https://www.nevychova.cz/blog/svet-se-netoci-kolem-deti/>

Centrum Nevýchovy, s.r.o. (n.d.). Co dělat, když se dítě vzteká [website]. Získáno 4.7.2019 z: <https://www.nevychova.cz/zdarma/cz-eb-zv/o4/>

Centrum Nevýchovy, s.r.o. (n.d.). Jak s dětmi ukočírovat sladkosti (aniž by pak potají vyjídaly cukřenku) [blog post]. Získáno 4.7.2019 z: <https://www.nevychova.cz/blog/jak-s-detmi-ukocirovat-sladkosti/>

Centrum Nevýchovy, s.r.o. (n.d.). Nesnáším tě, ségro pitomá! [blog post]. Získáno 4.7.2019 z: <https://www.nevychova.cz/blog/nesnasim-te-segro-pitoma/>

Centrum Nevýchovy, s.r.o. (n.d.). O Nevýchově [website]. Získáno 4.7.2019 z: <https://www.nevychova.cz/o-nevychove/>

Havrilcová, H. (n.d.). 3 zásady úspěšných matek [blog post]. Získáno 4.7.2019 z: <https://www.nevychova.cz/blog/3-zasady-uspesnych-matek-3-cast/>

Kohn, A. (2001). Five Reasons to Stop Saying “Good Job!”. Získáno 15.7.2019 z: <https://www.alfiekohn.org/article/five-reasons-stop-saying-good-job/>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: *Výsledky demografického dotazníku respondentek kontaktního rodičovství*

Tabulka č. 2: *Kategorie porozumění kontaktnímu rodičovství*

Tabulka č. 3: *Kategorie důležitých aspektů kontaktního rodičovství*

Tabulka č. 4: *Kategorie vztah k dětem u kontaktního rodičovství*

Tabulka č. 5: *Kategorie každodenních činností u kontaktního rodičovství*

Tabulka č. 6: *Kategorie spánku u kontaktního rodičovství*

Tabulka č. 7: *Výsledky demografického dotazníku respondentek Nevýchovy*

Tabulka č. 8: *Kategorie porozumění Nevýchově*

Tabulka č. 9: *Kategorie vztahu k dětem a mezi dětmi u Nevýchovy*

Tabulka č. 10: *Kategorie dalších důležitých aspektů v Nevýchově*

Tabulka č. 11: *Kategorie každodenních činností a spánku v Nevýchově*

Tabulka č. 12: *Výsledky demografického dotazníku respondentek respektující výchovy*

Tabulka č. 13: *Kategorie porozumění respektující výchově*

Tabulka č. 14: *Kategorie vztahu k dětem a mezi dětmi v respektující výchově*

Tabulka č. 15: *Kategorie dalších důležitých aspektů v respektující výchově*

Seznam použitých zkratk

KR Kontaktní rodičovství

NV Nevýchova

RV Respektující výchova

Seznam příloh

Příloha 1 – Vzor: Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru

Příloha 2 – Vzor: Demografický dotazník

Příloha 3 – Předběžné otázky k rozhovorům

Příloha 1:

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a dalších informací pro bakalářskou práci: Současné trendy ve výchově dětí a jejich aplikace v každodenním životě

Držitel souhlasu

Nikola Leciánová, tel: XXX, e-mail: nikola.lecianova@gmail.com

Předmět a provedení

Výzkum se zaměřuje na osobní zkušenost matek s konkrétními trendy ve výchově.

Výzkum je prováděn v rámci zpracování bakalářské práce na Pražské vysoké škole psychosociálních studií.

Výzkum bude veden formou rozhovoru. Průběh rozhovoru bude nahráván a ze zvukového záznamu bude následně pořízen doslovný přepis, který bude dále analyzován a interpretován. Zvukový záznam bude sloužit pouze pro potřebu doslovného přepisu a bude k dispozici pouze Nikole Leciánové. Doslovný přepis bude důsledně anonymizován tak, aby byla zaručena anonymita a ochrana všech osob zmíněných v průběhu rozhovoru a aby nebylo možné tyto osoby na základě anonymizovaného přepisu identifikovat. Zejména budou změněna všechna jména osob a míst.

Zvukový záznam a doslovný přepis bude Nikola Leciánová uchovávat u sebe.

Doslovné citace částí anonymizovaného doslovného přepisu mohou být použity v závěrečné bakalářské práci.

Prohlášení

Souhlasím s poskytnutím rozhovoru a dalších souvisejících informací.

Rozumím výše uvedenému textu a souhlasím s jeho obsahem.

Rozumím tomu, že nemusím odpovídat na obtížné nebo nepříjemné otázky.

Rozumím tomu, že mohu úplně zrušit moji účast na výzkumu.

Jméno a příjmení:

Datum a podpis:

Příloha 2:

Demografický dotazník

Vyplňte, prosím, následující údaje. Správnou odpověď vždy označte křížkem v příslušném políčku.

Tento dotazník slouží k účelům zpracování bakalářské práce na téma Současné trendy ve výchově a jejich aplikace v každodenním životě.

1. Patřím do věkové kategorie:

- 15-19 let
- 20-26 let
- 27-34 let
- 35-44 let
- 45-49 let
- 50 a více let

2. Uveďte úroveň Vámi nejvýše dosaženého vzdělání:

- základní
- střední
- vyšší odborné
- vysokoškolské

3. Uveďte Váš současný rodinný stav:

- svobodná (aktuálně bez partnera)
- soužití s partnerem
- vdaná
- rozvedená
- vdova

4. Uveďte Vaše současné místo bydliště:

- vesnice

město

jiné (napíšte): _____

5. Uved'te Váš současný způsob bydlení:

dům

byt

jiné (napíšte): _____

6. Uved'te Vaše profesní zaměření:

pomáhající profese

administrativní činnost

podnikání

služby

jiné (napíšte): _____

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Příloha 3:

Otázky k rozhovoru

Kontaktní rodičovství

- Kdy jste se dozvěděla o kontaktním rodičovství?
- Odkud jste se o něm dozvěděla?
- Proč jste si vybrala tento trend?
- V čem Vás zaujal?
- Co pro Vás znamená KR?
- Co považujete za hlavní pilíře, hlavní zásady kontaktního rodičovství?
- Jak vypadá Váš typický den s dítětem?
  - Kdy, kde, co a jak jí dítě?
  - Jak se s dítětem pohybujete venku?
  - Jak se s dítětem dorozumíváte?
- Jak vypadá Vaše typická noc?
- Jak se vyrovnáváte se situací pláče dítěte?
- Jak se zapojuje do péče o dítě táta, popř. další lidé?
- Jak trávíte čas, kdy nejste s dítětem?
- BUĎ: Pokud se dozvěděla od KR později:
  - Jak jste zvládala uplatňování praktik KR, když už bylo dítě starší?
- NEBO: Pokud věděla o KR před narozením dítěte:
  - Jak jste trávili první hodiny/dny/týdny po porodu?
- Vnímáte rozdíl v chování Vašeho dítěte a jeho vrstevníky, kteří nejsou vychovávaní „zásadami“ kontaktního rodičovství?
- Z jakých zdrojů / literatury jste čerpala?
- Vnímáte svoji výchovu jako jasně vycházející z kontaktního rodičovství nebo uplatňujete i jiné zásady?

Otázky k rozhovoru

Nevýchova

- Kdy jste se dozvěděla o Nevýchově?
- Odkud jste se o ní dozvěděla?
- Proč jste si vybrala tento trend?
- V čem Vás zaujal?
- Co pro Vás znamená Nevýchova?
- Co považujete za hlavní pilíře, hlavní zásady Nevýchovy?
  - Jaké principy Nevýchovy v praxi využíváte?
- Jak vypadá Váš typický den s dítětem?
  - Jak se s dítětem pohybujete venku?
  - Jak se s dítětem dorozumíváte?
    - Jak řešíte problémy?
- Jak vypadá Vaše typická noc?

- Jak se vyrovnáváte se situací pláče dítěte?
  - A se vztekem a agresí?
- Pokud má alespoň 2 děti: Jaké mají děti sourozenecké vztahy?
- Jak zvládalo starší dítě příchod miminka?
- Jak se zapojuje do péče o dítě táta, popř. další lidé?
- Jak trávíte čas, kdy nejste s dítětem?
- Pokud se dozvěděla o Nevýchově později:
  - Jak jste zvládala uplatňování praktik Nevýchovy, když už bylo dítě starší?
- Vnímáte rozdíl v chování Vašeho dítěte a jeho vrstevníky, kteří nejsou vychovávaní „zásadami“ Nevýchovy?
- Z jakých zdrojů / literatury jste čerpala?
- Vnímáte svoji výchovu jako jasně vycházející z Nevýchovy nebo uplatňujete i jiné zásady?

Otázky k rozhovoru

Respektující výchova

- Kdy jste se dozvěděla o respektující výchově?
- Odkud jste se o ní dozvěděla?
- Proč jste si vybrala tento trend?
- V čem Vás zaujal?
- Co pro Vás znamená RV?
- Co považujete za hlavní pilíře, hlavní zásady RV?
  - Používáte nějaké konkrétní dovednosti, principy ve výchově?
- Jaký zastáváte přístup / postoj k dětem?
  - Hranice?
- Tresty a odměny?
- Jak se s dítětem dorozumíváte?
  - Jak řešíte problémy, konflikty?
  - Používáte nějaké konkrétní způsoby komunikace?
- Jak se vyrovnáváte se situací pláče dítěte?
  - A se vztekem a agresí?
- Jak vypadá Váš typický den s dítětem?
- Jak se zapojuje do péče o dítě táta, popř. další lidé?
- Jak trávíte čas, kdy nejste s dítětem?
- Pokud se dozvěděla o RV později:
  - Jak jste zvládala uplatňování praktik RV, když už bylo dítě starší?
- Vnímáte rozdíl v chování Vašeho dítěte a jeho vrstevníky, kteří nejsou vychovávaní „zásadami“ RV? V čem?
- Z jakých zdrojů / literatury jste čerpala?
- Vnímáte svoji výchovu jako jasně vycházející z RV nebo uplatňujete i jiné zásady?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Nikola Leciánová

Studijní program: psychologie, prezenční

Název práce: Současné trendy ve výchově dětí a jejich aplikace v každodenním životě

Vedoucí práce: PhDr. Miroslava Schöffelová Nováková, PhD.

Rok dokončení práce: 2019

Počty znaků hlavního textu práce (včetně literatury, bez příloh)

Přímé citace: 682

Ostatní text: 129798

Celkový počet znaků: 130480

Názvy souborů umístěných na doprovodném CD

Text práce ve formátu PDF: BP Nikola Leciánová 2019

**Posudek vedoucího/oponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Nikola Leciánová

Obor studia: Psychologie

Název práce: Současné trendy ve výchově dětí a jejich aplikace v každodenním životě

Vedoucí/oponent* práce: PhDr. Miroslava Nováková Schöffelová, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 78

Počet stránek příloh: 6

Počet titulů v seznamu literatury: 25 (2 zahraniční)

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová přílehlavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		2		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		2		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

0				
---	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	1			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	1			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	1			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

0				
---	--	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Prosím o objasnění tvrzení ze strany 43: „Zásady Nevýchovy začaly aplikovat nejdříve od jednoho roku dítěte, nejpozději **okolo čtyř a půl let, což může teoreticky značit období, kdy dítě začíná mluvit a více rozumět okolnímu světu...**“

Jak byste interpretovala či vysvětlila fakt, že téměř všechny respondentky jsou vysokoškolsky vzdělané a žijí v trvalém partnerském svazku/manželství?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Práce je výborně strukturovaná a čtivá. Jednotlivé kapitoly jsou logicky seřazené a dobře na sebe navazují. Velmi oceňuji propojení teoretické a praktické části. Obě části spolu vzájemně komunikují, jedna odkazuje na druhou, žádná z teoretických kapitol není nadbytečná bez vztahu k výzkumné části.

Prováděné rozhovory byly připraveny na základě podrobného teoretického studia, což bych také ráda ocenila.

Zvolená metodologie zpracování dat (rámcová analýza) je méně obvyklá, avšak pro tento typ práce velmi dobře zvolená. Díky přehlednosti umožňuje čtenáři dobře se v textu orientovat, čemuž napomáhá i krátké shrnutí na konci každé analýzy.

Diskuse, zejména její 4. část, ukazuje na dobré porozumění autorky celému tématu a vynikající schopnost propojovat teoretické a praktické poznatky.

Práce má pochopitelně své limity, ovšem autorka si jich je vědoma a v závěrečné části na ně upozorňuje. Nezmíněným limitem je jistě to, že v práci nejsou vyčerpány všechny současné výchovné trendy.

Nedostatky práce jsou spíše formálního charakteru (občasné překlepy, chybné formátování tabulek, opakování některých pasáží textu – např. str. 68-70).

Zkreslující může být zvolená metoda hledání respondentek přes skupiny na sociálních sítích, ve kterých je vždy zastoupena pouze určitá část populace. Autorka ale nakonec zvolila i jiný způsob.

Celkově hodnotím práci jako velmi zdařilou, a proto navrhuji klasifikaci výborně.

Doporučení k obhajobě: doporučuji/~~nedoporučuji~~*

Navrhovaná klasifikace: Výborně

Datum, podpis: 21.8.2019

* nehodící se, škrtněte

**Posudek oponenta bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Nikola Leciánová
 Obor studia: psychologie
 Název práce: Současné trendy ve výchově dětí a jejich aplikace v každodenním životě
 Oponent* práce: doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 65
 Počet stránek příloh: 5
 Počet titulů v seznamu literatury: dostatečný

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		2		
--	--	---	--	--

Oborová příslušnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, původní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		2		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

0				
---	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

0				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

		2		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

		2		
--	--	---	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		2		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty apod.)

	1			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Jsou názvy tří „nových“ trendů ve výchově z hlediska vědeckého vhodné nebo jde spíše o vhodné marketingové tahy?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka bakalářské práce předložila k posouzení text, který je věnován některým novějším trendům ve výchově, které označuje jako nové apod. Jde v podstatě o varianty na různé výchovné postupy, které mají letité historické kořeny a postupně se staly významnými mezi válkami a posléze i po druhé světové válce, a to zvláště v těch variantách, které byly označovány jako alternativní proudy. Některé z nich byly silně inspirovány psychoanalýzou a dalšími terapeutickými proudy (terapie zaměřená na klienta apod.).

Označení tří vybraných trendů ve výchově (asi není náhodné, že respondentky byly v převážné míře ženy s VŠ vzděláním, které byly většinou nespokojené s výchovou, jaké se jim dostalo od jejich rodičů) je spíše metaforické než nějak dobře odůvodněné a přesné; není proto překvapující, že se tyto trendy v mnohém shodují, prolínají či setkávají.

V přesnějším slova smyslu nejde o nové pedagogické směry, ale o určité výchovné trendy vyznačující se akcenty, které jsou akceptovány v současné společnosti (směřující k demokratizaci společenského života). Tak i tzv. nevýchova je v principu výchovným postupem, což nakonec autorka sama uvádí. (Otázkou je, zda psát tento proud či směr s velkým písmenem.

Připomínky: úvodní partiie teoretické části mohly být sevřenější; rozdělování kapitol na subkapitoly o třech či čtyřech větách není zcela šťastný postup. Citace odkazující na elektronické zdroje měly být dány do závorek; přímé citace zcela jistě měly obsahovat i údaje o stránce, z níž byly výroky citovány. Zvláštností je metaforický charakter popisů jednotlivých trendů (či akcentů), který občas vedl autorku k tomu, že do textu vkládala výroky, které je obtížné bez výhrad akceptovat. Jde také o formulace typu „naslouchání individuálním potřebám“ (s. 18), „naslouchání potřebám dítěte“ (s. 66, s. 68), „oboustranně vnímají své potřeby“ (s. 66, s. 69) apod. Poslední výhradou je, že autorka by měla více dbát na dobré členění odstavců; některé jsou zbytečně nepřehledné, dlouhé a zasloužily by si rozdělit.

Celkově lze konstatovat, že bakalářská práce je napsaná kultivovaným slohem. Zabývá se vhodně zvoleným tématem soudobých výchovných trendů, o nichž autorka uvádí i to, že jde o jisté politikum. To je nesporné, protože jde o reakci na celkové ladění vývoje společnosti, do které pronikají výsledky nejrůznějších psychologických a pedagogických proudů XX. století – a stávají se součástí každodenního provozu společnosti. Autorka vhodně obešla v úvodích kapitolách definice výchovy, které lze nalézt v oficiálních učebnicích současné pedagogiky, čímž se vyhnula polemice, která občas probíhá mezi hlavními a vedlejšími proudy v pedagogické oblasti. Autorka si také byla vědoma, že jde o sondu do nových trendů; metodologicky problematiku zvládla. Její práce odpovídá požadavkům kladeným na práce bakalářské a lze ji doporučit k obhajobě.

Doporučení k obhajobě: doporučuji
Navrhovaná klasifikace: velmi dobře
Datum, podpis: 20. srpna 2019

doc. PhDr. Jaroslav Kořan